

Наша Спілка

#1(3)'2009

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ СПІЛКИ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

Тема випуску:

Підсумки всеадвокатської дискусії
щодо шляхів реформування адвокатури

ДО 20-РІЧЧЯ СПІЛКИ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

Шановні читачі,

З нагоди 20-річчя Спілки адвокатів України і до відзначення цієї події протягом 2009–2010 років реалізуватиметься широка програма заходів.

Зокрема планується розробка святкового логотипу "20-річчя САУ", а також ювілейних медалей та сувенірів.

В зв'язку з цим правління Спілки оголошує конкурс на кращий проект логотипу до 20-річчя Спілки адвокатів України та кращі дизайни ювілейної медалі та сувенірів.

Конкурс триватиме з 1 червня по 1 грудня 2009 року, підведення підсумків та нагородження переможців конкурсу відбудеться у межах святкових подій до Дня адвокатури – 19 грудня 2009 року.

З умовами конкурсу можна ознайомитись на сайті САУ (www.cau.org.ua).

Правління

20-22 вересня 1990 року відбувся Установчий з'їзд адвокатів, на якому була утворена Спілка адвокатів України. Доповідь «Основні напрями розвитку української адвокатури, відродження її історичних традицій та завдання Спілки адвокатів України» зробили відомі адвокати З.М.Багринівський (Львів) та Й.Л.Бронз (Одеса). Делегати запропонували створити надійну організаційну структуру адвокатури, що відповідала б сучасності, закріплення на законодавчому рівні незалежності та самоврядності адвокатури, широких професійних прав адвокатів і гарантій адвокатської діяльності, відновлення індивідуальної адвокатської діяльності. Делегати З'їзду прийняли рішення про підготовку першого в Україні проекту Закону «Про адвокатуру».

У Законі «Про адвокатуру», прийнятому 19 грудня 1992 р., сприйнято концепцію організації адвокатури, запропоновану Спілкою адвокатів України. Майже через рік, 17 грудня 1993 р., на розширеному засіданні правління Спілки було прийнято рішення про необхідність створення професійної адвокатської організації – Національної асоціації адвокатів України. Цю ідею Спілка адвокатів обстоює майже шістнадцять років, в тому числі й у розробленому нещодавно законопроекті про внесення змін до Закону «Про адвокатуру».

Пройдений Спілкою шлях доброчесної роботи, спрямованої на демократичний розвиток адвокатури, посилення її ролі в суспільстві, захист професії, розширення професійних прав адвокатів і гарантій їх діяльності, впровадження етичних засад адвокатської професії оцінено не тільки в Україні, а й на міжнародному рівні, зокрема прийняття її асоційованим членом до ССВЕ, та до інших міжнародних організацій.

За пропозиціями членів Спілки, у 2009 році, напередодні свого 20-річчя, САУ зосередиться на виконанні програм, спрямованих на згуртованість адвокатів – членів САУ, покращення умов їх праці та забезпечення соціальних гарантій, впровадження реального самоврядування. Значне зростання чисельності організації посилить її зусилля у виконанні статутних завдань, адже лише за перші місяці цього року САУ значно поповнилася, причому здебільшого новими членами стали молоді адвокати. Спеціальні програми реалізовуватимуться для ветеранів адвокатури, приділятиметься значна увага підвищенню професійної майстерності адвокатів.

1 (3)
2009

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ СПІЛКИ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗМІСТ ВИПУСКУ:

4 Засідання Ради Спілки

*Виступи учасників засідання Ради
Спілки адвокатів*

11 Підсумки Всеадвокатської дискусії

*Ініційовану правлінням Спілки
адвокатів Всеадвокатську дискусію
з найбільш актуальних питань розбудови
української адвокатури – успішно
завершено.*

21 До десятої річниці Правил адвокатської етики

22 Хроніка САУ

основні події у січні — квітні

29 Самоуправління в адвокатурі

Глава из книги — анонс

Шановні друзі, колеги!

Ідея цього видання народилась задовго до його появи на світ, а от назва — відразу, як тільки був зібраний матеріал на перший номер. "Наша Спілка" — наш журнал, для нас і про нас.

На сторінках "Нашої Спілки" матимуть можливість виступити і члени Спілки адвокатів, як молоді, так і досвідчені адвокати, і науковці, і політики - всі ті, кого цікавить тематика цього видання, кому не байдужі проблеми української адвокатури. Сподіваюсь на жваву співтворчість, запрошую поділитися наболілим, підказати нові тим й ідеї.

Бажаю успіхів!

*Тетяна Варфоломеєва,
президент Спілки адвокатів України*

Засновник і видавець:
Спілка адвокатів України
Видається з 2007 року
Розповсюджується безкоштовно

НАША СПІЛКА

Відповідальний за випуск:
Т.Варфоломеєва
Над випуском працювали:
С.Гончаренко
І.Стахова
Адреса редакції:
Київ, В.Васильківська, 26-Б.

Фото на обкладинці: flickr.com,
за ліцензією Creative Commons

Використання матеріалів цього випуску дозволяється
за умови явного посилання на джерело.

Засідання Ради Спілки

У засіданні брав участь представник
Ради адвокатів та правничих
товариств Європейського Союзу (ССВЕ)
Рітіс Йокубаускас

На порядку денному...

Окрім поточних питань діяльності Спілки, вирішення яких віднесено Статутом до компетенції Ради, порядок денний включав обговорення законопроектів про адвокатуру. Дискусія стосувалася як змісту проектів, так і стану речей у законотворчій сфері щодо розробки численних законопроектів про адвокатуру. Оцінки ситуації, що склалася, висловлені у виступах присутніх, були доволі різкими. Адвокати піддали критиці позицію народного депутата Мірошніченка Ю.Р. та Асоціації правників України. Зокрема наголошувалося, що в підготовлених ними проектах Закону "Про адвокатуру" містяться норми, які не відповідають демократичним засадам адвокатської професії, негативно впливатимуть на за-

безпечення самоврядування в адвокатурі. Особливо гострої критики піддалася ідея уніфікації, пропозиції щодо надання статусу адвоката юристам без складання ними кваліфікаційних іспитів, перетворення адвокатури у підприємницьку організацію, що суперечить суті цього правозахисного інституту, тощо. Виступаючі підкреслювали, що такий негативний досвід вже мала країна у 90-х роках минулого століття і його повторення неможна допустити. У виступах негативно оцінено дії АПУ з порушення Меморандуму, підписаного 29 лютого 2008 року. Одногосно прийнято звернення до народних депутатів України стосовно законопроектів, внесених до Верховної Ради України 24 та 25 грудня 2009 року.

Рада

Спілки адвокатів України

У період між з'їздами вищим керівним органом Спілки є Рада Спілки. До складу Ради входить представник від кожного регіонального відділення, який обирається загальними зборами регіонального відділення в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі на підставі Положення про регіональне відділення.

До складу Ради за посадою входять Президент Спілки, перший віце-президент та віце-президенти Спілки, голови регіональних відділень в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, голови, їх заступники та члени постійних комісій Спілки.

Основна форма роботи Ради Спілки – пленарні засідання, які проводяться у міру необхідності, але не рідше одного разу на рік. Засідання Ради проводяться з ініціативи Правління Спілки, на вимогу Президента Спілки, віце-президентів, Ревізійної комісії або не менше третини членів Ради Спілки.

*(Ст. 5.10 - 5.11 Статуту
Всеукраїнської громадської організації
"Спілка адвокатів України")*

ПОРЯДОК ДЕННИЙ 21 лютого 2009

1. Звіт про роботу в 2008 році та напрями діяльності у 2009 році.
2. Звіт про фінансовий стан САУ та затвердження бюджету САУ на 2009 рік.
3. Про проекти законів "Про адвокатуру". Обговорення та пропозиції.
4. Різне

Виступи учасників засідання

Виступи наводяться за аудіозаписом із незначними редакційними скороченнями.

Учасники зібрання виступали російською мовою на прохання іноземних гостей.

Ольга Жуковська,
віце-президент САУ,
член Вищої ради юстиції

— Я понимаю, что тяжело разобраться в той законодательной вакханалии, которая происходит последнее время. Люди запутались во всех этих законопроектах, трудно понимать, что вообще происходит, и особенно вылавливать завуалированные подводные камни, которые, к сожалению, являются частью законодательной интриги, развивающейся вокруг законодательства об адвокатуре. Потому задачу своего доклада ставлю в таком плане, чтобы обратить и заострить ваше внимание на тех вопросах, которые с моей точки зрения являются неприемлемыми, выслушать ваше мнение и заручиться вашими мыслями, вашей позицией по этим вопросам. И отреагировать на поступив-

ший запрос из парламента по законопроектам [об адвокатуре].

Главные замечания по 2 законопроектам: первый – это законопроект № 3549 от 24 декабря 2008 года. Он подготовлен Ассоциацией правныкив. Подан через народного депутата Власенко, который является членом Ассоциации. Законопроект очень маленький, но достаточно подлый по содержанию. Это некоторые изменения, которые предлагается внести в действующий закон. В обоих проектах предусмотрено изменение состава квалификационных комиссий, Высшей квалификационной комиссии адвокатуры и предложения по самоуправлению в адвокатуре.

Сразу скажу, что самоуправление в том варианте, в котором оно представлено, с моей точки зрения, чистой воды диктатура.

Первая часть касается того, чтобы из состава квалификационных комиссий вывести представителей Союза адвокатов и из Высшей квалификационной комиссии также. Мотивация такая, что на сегодняшний день есть достаточное количество организаций которые представляют адвокатов. Было подсчитано, что из 1135 членов Ассоциации правныкив только около 170 являются адвокатами, а в Ассоциации адвокатов Украины – чуть более 220, причем представители одной и другой организации – повторяются. Ассоци-

ация адвокатов – это искусственное образование, которое ничем не отличается ни идеологически, ни структурно от Ассоциации правныкив, но теперь они могут утверждать, что это чисто адвокатская организация. И на этом основании ставится вопрос, чтобы вывести из КДКА представителей Союза. Но Власенко не делает предложение выводить представителей облуста, местных советов, судей. Критика наша сводится к тому, что если братья за реформирование состава комиссий, то нужно выводить представителей государственной власти! А органы самоуправления формировать исключительно из адвокатов на основе равенства.

Дальше: в законопроекте под очень демократическими лозунгами вводится самоуправление адвокатуры. Съезд адвокатов каким образом собирается? Автор предлагает избирать делегатов на съезды единожды сразу на три съезда. Предусмотрена возможность как очередных, так и внеочередных съездов, которые созывает Совет. И этот корпус адвокатов-делегатов без согласования, без совета с теми, кто их избрал, будут принимать общеобязательные для всех адвокатов решения.

Второй момент – как происходит баллотирование. Представительство делегатов на съезд определяется Высшей квалификационной комиссией. Норма – не менее трех адвокатов от региона, тогда как порядок созыва региональных конференций определяется на местах без четких критериев. Получается такая картина: будет сформирован этакий корпус посто-

янных делегатов, неизвестно кем и в каком порядке избранных, которые и будут руководить адвокатурой. Посмотрите на собрания. Собрания членов коллегии считаются правомочными независимо от количества присутствующих. Второй момент – не предусмотрена возможность обжалования этих решений, какими бы они ни были. Конституция – а-у!

Почему мы рассматриваем этот проект, как нарушение Меморандума Ассоциацией правныкив? Идея подписания Меморандума заключалась в том, что мы договариваемся о каких-то основных позициях, по которым мы согласны, и в пункте 7 Меморандума было написано, что все 5 подписантов обязуются, если нам не удастся выработать единый закон, то во всяком случае спорные моменты мы обязаны исключить. А неспорные (это адвокатская тайна, права, договор, гарантии) должны вноситься в закон.

Следующий законопроект менее прозрачен для критики. Это проект закона, который был зарегистрирован 25 декабря 2008 года, то есть на следующий день. Когда проводилось расширенное заседание Высшей квалификационной комиссии, была создана группа, в которую вошли представители Союза адвокатов и Ассоциации правныкив. Эта группа выработала законопроект, в основу которого был положен 1-ый закон Мирошниченко, который готовил Союз адвокатов, и подавался он в 2006 году. В свою очередь этот законопроект был основан на Резолюции о законодательных путях развития адвокатуры Съезда адвокатов 2005 года. Цель была – достигнуть единой позиции по принятию закона. Тем не менее этого не произошло. Мирошниченко отдал этот проект на переделку в Министерство юстиции, где его дважды переписывали на 80%. В результате Мирошниченко подает законопроект, в котором есть две вещи: во-первых – унификация без экзаменов, но этот законопроект не убирает предпринимательскую деятельность и это никакая не унификация, во-вторых – самоуправление. В проекте Мирошниченко все адвокаты уведомляются о съезде. Но когда уведомляются? У него тоже непонятно, на какой срок избираются эти делегаты, наверное он имел в виду тот самый «постоянный корпус делегатов». Нет абсолютно никаких гарантий привлечения всех адвокатов к участию в самоуправлении, норма представительства опять произвольно переключается на КДКА. Это тоже неправильно. Она

должна быть прописана в законе пропорционально количеству адвокатов. Не предусмотрена альтернативная основа избрания. Говорится о 27 представителях регионов, но из них не может быть избран ни председатель, ни заместитель, потому что председатель избирается дополнительно из делегатов съезда.

В проекте опять четко не прописана монополия адвокатской деятельности. Возвращены советские формы повышения квалификации. Например, «Курсы повышения квалификации» и т.п.

Володимир Висоцький,
член Ради САУ,
голова ВККА

— Хочу вам донести позицию Съезда юридических фирм и частных юристов, на котором я присутствовал.

Вопросы, которые рассматривались на съезде: кто такой частный юрист? Представители съезда отнесли туда всех, даже адвокатов. Один из вопросов – это унификация «правничої» профессии. Так позвольте, унификация адвокатской или правовой профессии? Ответа нет. Второй вопрос – эффективные организационно-правовые формы юридической практики. Организационно-правовые формы в редакции Коннова – это организация адвокатуры по принципу хозяйственных обществ. Второе, что его ин-

тересует, это работа адвоката на адвоката по найму.

В рабочих материалах съезда есть результаты анкетирования относительно реформирования частной адвокатской деятельности в Украине (145 анкет). Ни по одному вопросу, который продвигает Коннов, он не получил большинства. На этом съезде С.Коннов представлял еще один свой законопроект, наверно, уже 10 редакция, подготовленная Ассоциацией правныкив Украины. На съезде определили наиболее подходящую организационно-правовую форму в виде симбиоза: это объединение, называемое «консорциумом», куда входят непонятно кто, скажем, 4 адвоката и еще 150 человек – охрана. Главное, о чем говорилось, что нужно отходить от того, что адвокатская деятельность не предпринимательская: «адвокатская деятельность должна быть предпринимательской» и точка.

На съезде был Министр юстиции. Он начал с 1996 года и вспомнил о наших обязательствах перед Советом Европы, о том, что нужна национальная ассоциация, о том, что должно быть обязательное членство. Когда он перешел к унификации профессии, то все свелось к тому, что юрист – это и есть адвокат.

13 февраля было проведено очередное заседание Высшей квалификационной комиссии, и мы приняли решение – ни один из зарегистрированных законопроектов не поддерживать. И более того, мы теперь не создавали никакой рабочей группы, а создали группу из членов Высшей квалификационной комиссии (7 человек) для того, чтобы в срочном порядке был доработан законопроект, по которому мы в Ялте не достигли успеха. Оставались нерешенными вопросы унификации и вопрос о структуре независимой профессиональной организации адвокатуры. Это тот законопроект, который готовила рабочая группа, с поправками членов Союза адвокатов.

Тетяна Варфоломеева,
президент САУ, член ВККА

— В сентябре прошлого года в Узбекистане создана профессиональная палата адвокатов Узбекистана. Но эта палата осталась под Министерством юстиции. Сегодня идет унификация в России, и есть законопроект об унификации, поданный в Государственную Думу, где речь идет о том, что только адвокаты выступают в судах по всем делам – монополия адвоката.

Когда мы начинали обсуждать унификацию, речь шла именно об этом: только адвокаты – и представители, и защитники.

Хотя у нас сейчас с Верховным Судом разошлись мнения о представительстве: судьи настаивают, что в гражданском процессе представителем может быть не только адвокат.

В последней статье С.Коннов написал, что те, кто проработал 10 лет в дисциплинарных органах адвокатуры, фактически не могут никогда больше избираться в органы самоуправления адвокатского и принимать участие в выборах. Далее он добавляет, что скоро, мол, состоится унификация, и тогда все вы (т.е. юристы-предприниматели) станете адвокатами, именно вы займете органы самоуправления, и вот тогда станет адвокатура нормальной. Плюс попытка Министерства переписать наш законопроект, то есть делается все возможное, чтобы адвокатура оставалась опять под Министерством – то, с чем мы всегда боролись. Кстати, и в законопроекте Министерства юстиции о бесплатной юридической помощи тоже адвокатура в подчинении у государства.

На этот проект был прислан негативный отзыв из Совета Европы и именно относительно того, что адвокатура в проекте полностью подконтрольна государству.

Юристы-предприниматели хотят, чтобы в адвокатуре были созданы предпринимательские структуры. Недаром ставился Конновым вопрос: как назвать эту профессию – адвокат или правник. В газете «Юридическая практика» постоянно публикуются уничижительные статьи об адвокатуре, о профессиональных адвокатах говорят как о «маргиналах», об органах самоуправления адвокатуры – вообще не хочу повторять.

21 ноября на правлении САУ мы приняли решение провести Всеадвокатскую дискуссию, в рамках которой проходят собрания в областях, проводим видеосеминары с разными городами, сделано три варианта анкетирования. Мы обратились к Институту социологии за помощью в проведении профессионального социологического исследования общественного мнения среди адвокатов. Результаты всех этих мероприятий будут известны уже в апреле, и мы их широко опубликуем.

Павло Луцюк,
віце-президент САУ,
член ВККА

— Я хотел бы обратить внимание на то, что Союз адвокатов является, по моему мнению, единственной организацией, которая постоянно придерживается основных принципов защиты адвокатов, независимо от того, являются эти адвокаты членами Союза или нет. Я стою на таких позициях, что если даже по тем или иным основаниям тот законопроект,

который будет нами предложен и внесен на рассмотрение Верховного Совета, не наберет нужного количества голосов, то станет препятствием позорных для адвокатуры проектов. Адвокат может оказывать качественную помощь юридическую, если он независим. Говорить о независимости адвокатуры, исходя из этих законопроектов, нельзя. Я думаю, что мы должны поддержать положения, согласованные в Меморандуме и доработанные группой членов ВККА.

Андрій Костін,
голова комісії САУ
з міжнародних зв'язків

— В развитие того, что сказал господин Луцюк, я хотел бы еще раз обратить внимание на то, что мы, Союз адвокатов, и наши коллеги, так сказать, Ассоциация правников, имеют разные цели. Целью нашей работы является надлежащая защита прав и свобод граждан. То есть наша задача – защита клиентуры, это 40 млн. человек. Какой механизм мы предлагаем? Механизм, при котором адвокатура будет самостоятельной, независимой структурой, имеющей гарантии, при которых мы сможем защищать права и свободы граждан. В том числе и экзамены, в том числе и соответствующая стажировка, повышение квалификации.

Какие цели ставят перед собой наши оппоненты? Адвокатская деятельность для них – это бизнес. Они не думают о том, как защищать права человека и не рассматривают 40 млн человек как свою потенциальную клиентуру. Их клиентура – только богатые и очень богатые. Я думаю, что на данном этапе мы не созрели для того, чтобы провести унификацию.

Для того, чтобы отстаивать монополию адвокатуры, давайте подведем новую редакцию закона об адвокатуре до того, чтобы адвокатура могла нормально работать, смогла себя защитить, а если юристы оказывают услуги, занимаются предпринимательской деятельностью, хотят отрегулировать свою профессию – пусть делают это.

Вікторія Гайворонська,
заст. голови Харківського
відділення САУ

— У нас в Харькове мы проводили обсуждения и пришли к выводу, что адвокатура должна быть единой и профессиональной. Об унификации и речи быть не может. Почему? Потому что государство должно гарантировать каждому граж-

Члены правління САУ Тетяна Тиханська та Олена Захарова

данину предоставление качественной (!) правовой помощи. О такой помощи можно говорить в контексте только лишь развития самой адвокатуры: это и подбор кадров, и дисциплинарная ответственность... А правовую помощь у нас в Украине предоставляют не только юристы, а и нотариусы, и следствие и суд. Много у нас субъектов, которые предоставляют правовую помощь, и объединить всех невозможно. Должна быть отдельно адвокатура, которая имеет свою историю, традиции, этику, и вообще нельзя объединять адвокатов и юристов, не определившись с принципами и целями такого объединения.

Володимир Маслов,
голова законопроектної
комісії САУ

— Мы должны выполнить то, что обещали Совету Европы.

Я был всегда против унификации. Сейчас грядет серьезная судебная реформа, она будет рано или поздно – это ясно. Если мы сейчас напишем какой-то закон, и если примут этот закон, – тогда будет существенно изменен ход судебной реформы. Когда мы в 1990 году создавали [действующий] закон, мы многого не

знали, многое не предусмотрели и многое нам не позволили, но если внести те изменения, которые мы обязались внести перед Советом Европы, и внести дополнения в части гарантий, то можно вполне продолжать работать по нашему старому закону.

И еще одно. Разработчики «Звернення» к народным депутатам слишком много уделяют внимания Ассоциации правников и несколько резко о них отзываются. Я думаю, что в этой части надо откорректировать текст, хотя по сути все правильно. Просто нужно ограничить наши отношения с правниками и поменьше обращаться на них внимание.

Віктор Коворотний,
віце-президент САУ,
голова Луганського
відділення САУ

— Мы поддерживаем позицию правления Союза адвокатов по проектам законов. А то, что творится правниками в отношении проекта закона, – это недопустимо. Если Верховный Совет пойдет у них на поводу, **это приведет к разрушению классической адвокатуры, и рядовые граждане просто останутся без защиты своих прав и интересов.**

Да и не только граждане, но и сотни и тысячи юридических лиц. Мы разделяем позицию, которую только что провозгласил Маслов, что надо как-то ограничить свои отношения с правниками. И настаивать на поддержке наших коллег в парламенте.

Костянтин Бузаджи,
директор Консультатив-
ного бюро з прав людини

— Я уже не один год наблюдаю за развитием законодательной работы вокруг адвокатуры. Адвоката хотят опустить до уровня простого бизнесмена. Но адвокатура – это не средство зарабатывания денег. Адвокатуру хотят сделать либо государственной машиной, либо бизнес-машиной. Если ситуация касается правовой защиты либо депутата, либо бизнесмена, все пытаются найти квалифицированного адвоката, потому что от нашего профессионализма и умения работать зависит судьба человека. Во всех этих проектах вопрос о судьбе человека не стоит вообще.

Из нас пытаются сделать либо средство для обслуживания имущих, либо средство зарабатывания денег.

Цель работы адвоката – не зарабатывать деньги, а нечто гораздо большее. Хорошо бы это, наконец, понять.

Члены правління САУ
Любов Бойкова та Ірина Лук'янчикова

Віце-президент САУ Валерій Терлич та голова комітету САУ Дмитро Пархоменко

Станіслав Башенко,
віце-президент САУ

— Однозначное мнение адвокатов Донецкой области – считать неприемлемой для адвокатуры любую унификацию, слияние адвокатской профессии с любой иной юридической профессией. Тем более неприемлемой есть позиция освобождения от сдачи квалификационных экзаменов для правныків, которым автоматом хотят выдать свидетельства.

Однозначно высказались адвокаты за организацию единой всеукраинской профессиональной организации адвокатов при обязательном членстве; за то, что в состав КДКА должны входить только адвокаты без представителей государственной и судебной власти. Многие адвокаты считают, что бесплодные дискуссии вокруг законодательства об адвокатуре следует прекратить. Мы поддерживаем последнее решение ВККА о создании рабочей группы именно из адвокатов. Еще адвокаты подчеркивали, что после принятия Закона 1992 года

храм адвокатуры заполонили торговцы, и пока мы их не выкинем, он не будет храмом адвокатуры.

Виступає Радмила Гревцова

Юрій Моторний,
член Ради САУ

— Я думаю, что основная беда, почему так с нами поступают, потому что у нас долгие годы нет единого мнения. Многие помнят 2-х дневный семинар в Одессе. Один день – одно мнение, второй – совершенно противоположное. Первое мнение: оставить все так как есть, этот закон нас более или менее удовлетворяет. Второе мнение: необходимо доработать изменения и внести в закон. Третье мнение: разработать новый закон.

Пока между нами, лидерами адвокатуры, не будет единого мнения – совершенно естественно, что любая политическая или юридическая сила будет предлагать все что угодно.

Единственный документ, который различает адвокатов и юристов, это Уголовно-процессуальный кодекс, а в Цивильном

Робочий момент засідання

процессуальном – мы одинаковы. В конце концов, все, что происходит, касается административной формы управления адвокатурой. Мы сегодня слышали о том, как защитить адвоката в районном центре. В районном центре годами нет адвоката, и там юридические услуги дают правники.

Юрій Колотій,
член Ради САУ

— Я предлагаю следующее. Если наши коллеги по юридической специальности хотят что-нибудь делать, пускай создают свою организацию, а не занимают чужое место. В Украине на сегодня уничтожена как законодательная, так и исполнительная власть, осталась лишь судебная.

Адвокатура, по сути, – элемент судебной власти, и кому-то очень нужно, чтоб она не существовала.

И в перспективе – вся судебная власть. Я считаю, что мы можем разрабатывать отличные проекты, но их не будут принимать, поэтому, думаю, нам нужно активнее работать с депутатским корпусом. Закон об адвокатуре в 1992 году был принят в очень короткие сроки. Как говорится, наше дело правое, и на нашей стороне все граждане.

Ritis Jokubauskas,
представник ССВЕ

— Самое главное, чтобы была одна профессия.

Мы не говорим о монополии на оказание юридических услуг, но правила для всех должны быть едины.

Второе: чтобы была одна организация адвокатов – ассоциация или палата, – как бы она не называлась. И третий пункт: чтобы были соблюдены главные принципы деятельности адвоката. Исходя из этих трех пунктов, мы интересуемся проектами закона об адвокатуре.

ССВЕ понимает, что Ассоциация правников – это не голос адвоката, но они выступают как одна из сторон, которая работает над проектом. В ССВЕ тоже много мнений, и это правильно, у адвокатов всегда много мнений.

Я вам не советую идти путем Польши. ССВЕ может предложить всегда экспертов из других стран, которые проходили этот период. Польша всегда была объектом дискуссии в ССВЕ, у них сейчас уже третья профессия на пороге. Но по какому пути пойти, это, конечно, вопрос выбора каждого государства.

Далі в дебатах виступили:

Алла ВАННИКОВА, Радміла ГРЕВЦОВА, повторно взяли слово Андрій КОСТІН, Павло ЛУЦЮК, Ольга ЖУКОВСЬКА, Тетяна ВАРФОЛОМЕЄВА та інші адвокати.

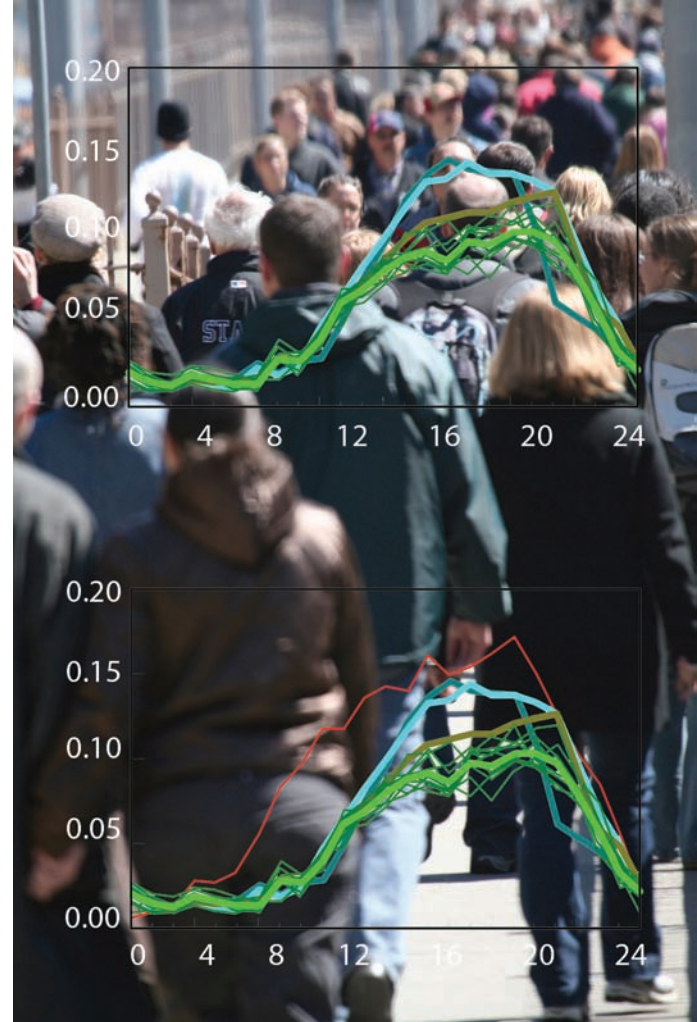
Підсумковий документ було доручено сформулювати правлінню САУ.

ПІДСУМКИ ДИСКУСІЇ

Запропоновану правлінням Спілки адвокатів Всеадвокатську дискусію з найбільш актуальних питань розбудови української адвокатури – завершено.

У межах Всеадвокатської дискусії з проблем адвокатури проводилось декілька різних заходів (анкетування, інтернет-опитування, дебати й телемости, а також професійне соціологічне опитування), які в комплексі мали на меті з'ясувати реальне ставлення адвокатської спільноти до низки принципових питань реформування адвокатури та на решті покласти край різноманітним спекуляціям з цього приводу.

Професійне соціологічне дослідження думки адвокатів з приводу нагальних питань реформування адвокатури проводилося в Україні ВПЕРШЕ.

Підбито підсумки Всеадвокатської дискусії, ініційованої правлінням Спілки адвокатів України 21 листопада 2008 року з метою з'ясування думки адвокатів з дискусійних проблем реформування адвокатури України. Цим рішенням правління САУ також рекомендувало членам Спілки адвокатів України до з'ясування ставлення адвокатів України щодо зазначених питань утриматись від участі в роботі над законопроектом «Про адвокатуру».

У межах Всеадвокатської дискусії було проведено: блицопитування; інтернет-опитування; анкетування; перше в Україні професійне соціологічне дослідження; регіональні та міжрегіональні адвокатські дебати; телеміст; круглий стіл; рецензування внесених законопроектів про адвокатуру; звернення до Верховної Ради; інтерв'ю в газетах і журналах, на телебаченні та радіо; прес-конференція; розширене засідання Ради САУ.

Такого обсягу і різноманітності заходів, спрямованих на вивчення думки адвокатів, в Україні до цього часу не проводилося.

Блицопитування

На питання відповідали адвокати і юристи, всього 173. Результати стали першою статистикою, яку невідкладно було оприлюднено на офіційному сайті Спілки адвокатів України 5 січня 2009 року, і вони зразу ж вразили своєю відвертістю – майже 93% висловилися проти уніфікації (злиття) адвокатської і юридичної професій; за створення єдиної професійної організації адвокатів – приблизно 69% (з них за обов'язкове в ній членство лише 35%); вважають недоречним прийняття нового Закону «Про адвокатуру» 52%; проти визначення адвокатської діяльності як підприємницької – 71%; за наймання адвокатом на роботу за трудовою угодою іншого адвоката висловилося лише 16% опитаних.

Інтернет-анкетування

Перші цифри цього анкетування показали, що з 77 осіб, які відповіли на питання «Чи необхідна єдина Всеукраїнська професійна організація адвокатів?», однакова кількість голосів (по 48%) за і проти такої організації, причому за таку організацію з обов'язковим членством проголосувало 40%. За складання юристами кваліфікаційних іспитів при уніфікації професії висловилися 58%, і лише 13% вважають складання іспитів недоречним. Лише 10% вважають, що адвокатська діяльність є підприємницькою, 8% допускають існування в адвокатурі господарських товариств, за право адвоката наймати на роботу іншого адвоката за трудовою угодою дещо більше – 18%. А от 65% опитаних назвали абсолютно неприйнятними всі наведені положення. Залишити чинний Закон «Про адвокатуру» без будь-яких змін і доповнень вважають за необхідне 50% опитаних.

Підсумки анкетування адвокатів у регіонах (193 анкети)

1. Чи необхідна уніфікація (злиття) адвокатської та юридичної професій, в Україні?

так – 20%   ні – 80%

2. Чи доцільно звільнити від кваліфікаційних іспитів юристів, котрі, при проведенні уніфікації мають набути статус адвоката?

так – 20%   ні – 80%

3. Чи необхідно проходити стажування юристам, які набуватимуть статус адвоката в результаті уніфікації (злиття) професій?

так – 78%   ні – 22%

4. Чи треба у разі уніфікації (злиття) професій ліквідувати юридичну підприємницьку діяльність в Україні?

так – 50%   ні – 50%

5. Чи може бути адвокатська діяльність підприємницькою?

так – 16%   ні – 84%

6. Чи можуть бути адвокатські об'єднання господарськими товариствами?

так – 14%   ні – 86%

7. Чи доцільно залишити організаційні форми адвокатської діяльності без змін, тобто такими, як передбачено у чинному законі «Про адвокатуру»?

так – 76%   ні – 24%

8. Чи слід у новому законі «Про адвокатуру» передбачати право адвоката наймати за трудовою угодою іншого адвоката для здійснення адвокатської діяльності?

так – 57%   ні – 43%

9. Чи необхідна єдина Всеукраїнська самоврядна професійна організація адвокатів?

так – 80%   ні – 20%

10. Чи Всеукраїнська самоврядна професійна організація адвокатів має бути з обов'язковим членством всіх адвокатів?

так – 68%   ні – 32%

11. Чи мають входити до складу КДКА та ВККА виключно адвокати?

так – 67%   ні – 33%

12. На який термін доцільно обирати органи адвокатського самоврядування:

1 рік – 0%, 3 роки – 99%, більше – 1%

13. Чи доцільно обирати делегатів З'їзду адвокатів на термін, що охоплює декілька З'їздів?

так – 24%   ні – 76%

14. Чи доцільно запровадити гарантії реального впливу адвокатів на зміст актів загального характеру, котрі приймаються З'їздом або Зборами адвокатів?

так – 81%   ні – 19%

Анкетування

Анкетування адвокатів проводилося у регіонах України. Підсумки підбивалися окремо по кожній з областей та в середньому по всій виборці. Усереднені результати по всіх регіонах див. у врізці зліва. Результати по окремих областях див. на сайті САУ.

Регіональні та міжрегіональні адвокатські дебати

Такі дебати проходили у 9 областях. Адвокати підтримали положення законопроекту, підготовленого робочою групою ВККА. Наприклад, в Одеській області 24.01.2009 р. взяло участь 96 адвокатів, котрі вирішили наступне:

Обсудив проекты Законов Украины «Об адвокатуре» и «Адвокатской деятельности», внесенные народными депутатами Украины в конце декабря 2008 г. на рассмотрение Верховной Рады Украины, а также проект Закона Украины «Об адвокатской деятельности», разработанный комиссией в составе представителей ВККА, Союза адвокатов Украины, Ассоциации адвокатов Украины, Ассоциации правныкив Украины, конференция постановляет:

1. Поддержатъ проект Закона Украины «Об адвокатской деятельности», подготовленный рабочей группой адвокатов, представляющих ВККА, Союз адвокатов Украины, Ассоциацию адвокатов Украины, Ассоциацию правныкив Украины, особое внимание обратив на недопущение коммерциализации адвокатской деятельности, унификации адвокатской профессии, что может привести к появлению в адвокатуре лиц, не имеющих необходимой подготовки к выполнению

обязанностей адвоката, на необходимость создания единой профессиональной организации адвокатов Украины с обязательным членством в ней.

2. Адвокаты подавляющим большинством высказались против унификации профессий, недопущение приобретения статуса адвоката без сдачи квалификационных экзаменов, использование адвокатской деятельности как предпринимательской, в виде хозяйственных обществ и невозможности нанимать по контракту адвокатов для выполнения профессиональных обязанностей.

Адвокати також висловилися за збереження існуючих організаційних форм адвокатської діяльності, за створення єдиної професійної організації адвокатів з обов'язковим членством на регіональному й державному рівні.

Раніше, у травні 2008 р., адвокати Одеської області на своїй конференції підтримали підготовлений робочою групою проект Закону «Про адвокатську діяльність» зі збереженням положень чинного Закону України «Про адвокатуру» у частині набуття статусу адвоката після складення кваліфікаційних іспитів, створення єдиної професійної організації адвокатів України з обов'язковим членством у ній, обрання й діяльності регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури з існуючим терміном їхнього переобрання.

Телеміст

Цей цікавий захід проводився за допомогою Укртелекому (на замовлення САУ) одночасно між адвокатами 10 областей. Адвокати висловили точку зору щодо підтримання законопроекту, розробленого робочою групою ВККА.

Соціологічне опитування адвокатів

Перше в Україні професійне соціологічне дослідження громадської думки адвокатів було здійснене з великим, навіть надлишковим, запасом репрезентативності і надійності. Підсумки дослідження мають значну самостійну цінність, а також слугують інструментом для верифікації результатів інших досліджень, які проводились у межах Всеадвокатської дискусії. Опитування адвокатів було проведене Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) на замовлення Спілки адвокатів України і за питаннями, які були запропоновані Спілкою адвокатів.

Методологія опитування і аналізу

Опитування проводилося протягом лютого – квітня 2009 року.

Метод опитування – стандартизовані телефонні інтерв'ю.

Кількість опитаних – 1000 адвокатів.

Вибірка побудована методом випадкового відбору із загальних списків адвокатів з усіх областей України та Автономної республіки Крим, міст Києва і Севастополя.

Таким чином, вибірка є репрезентативною для генеральної сукупності всіх адвокатів України. Статистична похибка вибірки не перебільшує 3,2%.

Отже:

1. Опитування було проведено за репрезентативною всеукраїнською вибіркою адвокатів. Мінімумально необхідна кількість респондентів для репрезентативності

вибірки становить 400 осіб; у цьому проекті було опитано 1000 респондентів, що дало змогу знизити статистичну похибку вимірювань до 3,2%, а також побачити певні регіональні розбіжності.

2. Опитування проводилося методом CATI (комп'ютеризовані телефонні інтерв'ю); таким чином, відповіді респондентів одразу вводилися до комп'ютера, що суттєво зменшило ймовірність помилок при вводі даних.

3. Результати вводилися, оброблялися й аналізувалися у статистичній програмі ОСА.

4. З метою порівняння відповідей респондентів із різних регіонів всі регіони України було згруповано у чотири стандартні макрорегіони:

Західний регіон у цьому дослідженні – це вісім найзахідніших областей: Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька, Закарпатська і Чернівецька;

Центральний регіон – Житомирська, Вінницька, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Чернігівська, Київська області і місто Київ;

Південний регіон – Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька області і Автономна Республіка Крим;

Східний регіон – Харківська, Донецька і Луганська області.

На наступних сторінках наводяться узагальнені результати опитування та діаграми регіональних розбіжностей.

Довідково:

Київський міжнародний інститут соціології (КМІС)

Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) – одна із провідних дослідницьких компаній в Україні, що надає своїм клієнтам повний комплекс послуг за такими напрямками: соціоекономічні, маркетингові, політичні дослідження, дослідження здоров'я, консалтинг та аудит досліджень.

КМІС працює на українському та міжнародному ринках вже 14 років і має великий досвід виконання проектів різного типу.

На сьогоднішній день КМІС входить до асоціації ESOMAR, а керівник Компанії, В.І.Паніотто, був першим національним представником ESOMAR в Україні у період 2000-2006 рр.

КМІС має масштабний досвід у виконанні проектів якісних і кількісних досліджень: за останні роки компанія провела понад 300 фокус-груп (з яких більше 100 груп високого ступеню складності); щорічно проводиться 70 – 80 кількісних досліджень.

На сьогодні до складу КМІС входять департаменти, що спеціалізуються на проведенні соціально-економічних, маркетингових, політичних досліджень, досліджень здоров'я, а також департамент консалтингу та аудиту досліджень. У компанії працюють професіонали найвищого класу, які мають багаторічний досвід роботи в організації, координації та проведенні повного спектру досліджень.

У Київському та регіональних центрах КМІС працює 10 штатних модераторів, які спеціалізуються на проведенні якісних досліджень. В усіх регіонах України працюють інтерв'юєри КМІС, загальною кількістю понад 500 чоловік.

Дослідницькі ресурси компанії дозволяють проводити кількісні дослідження, репрезентативні для України в цілому і для кожного з її регіонів, так само як і дослідження на території Білорусі та Молдови.

Джерело: www.kiis.com.ua

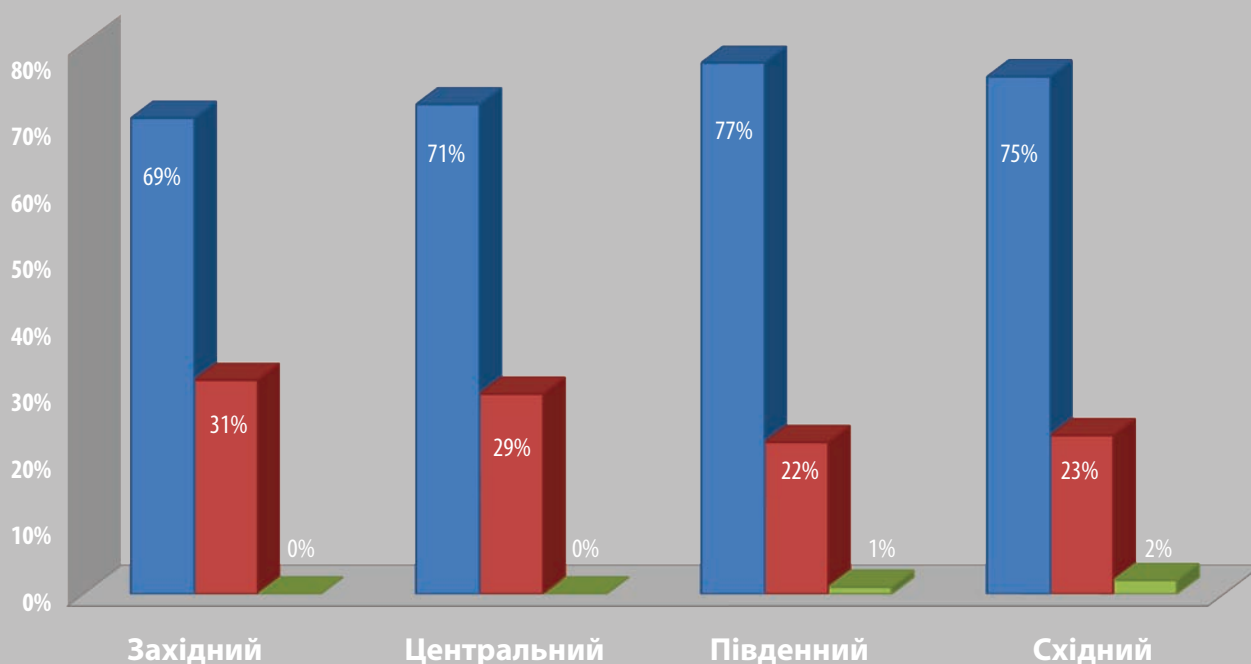
1. Чи потрібна уніфікація (злиття) професії адвоката та професії юриста-підприємця?

Порівняння з результатами інших досліджень

Дані, наведені у діаграмі №1, є цілком очікуваними і загалом співпадають із тими, що були отримані під час опитувань, анкетування та на інтернет-порталі «Українська адвокатура».

Зокрема: на запитання про доцільність уніфікації відповіли негативно 79% тих адвокатів, котрі брали участь в анкетуванні у регіонах та 72% адвокатів – за даними КМІС (у цих двох опитуваннях брали участь виключно адвокати). Цікаво, що такі ж результати – 77% містилися на Інтернет-порталі (на жаль, щодо цього голосування здійснювався галас у стані правників і безпідставні звинувачення в “Юридичній практиці”. САУ подає цифри цього голосування лише для підтвердження того, що ніяких маніпуляцій на Інтернет-порталі не відбувалося, і його середні дані цілком корелюються з іншими формами виявлення думки адвокатів). При цьому наголошуємо, що за даними блищопитування висловилися проти уніфікації 93% зі 173 опитаних адвокатів.

Регіональні особливості

У відповідях адвокатів із різних регіонів спостерігається статистично значуща розбіжність, а саме: більше адвокатів із Західного та Центрального регіонів, порівняно з іншими, вважають за потрібне уніфікувати (злити) професії адвоката та юриста-підприємця.

2. При проведенні уніфікації (злиття) професій, чи мають юристи-підприємці складати кваліфікаційні іспити для набуття статусу адвоката?

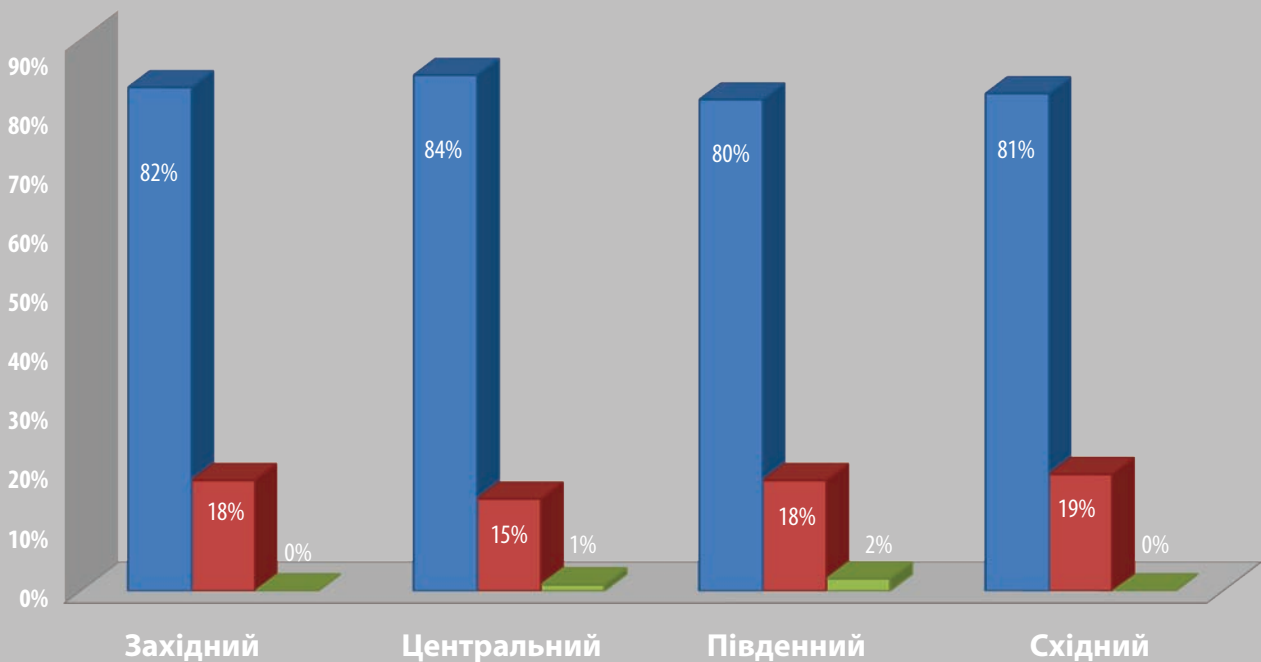

Серед тих, хто вважає, що потрібна уніфікація (злиття) професії адвоката та професії юриста-підприємця

Порівняння з результатами інших досліджень

Відповіді на це питання також загалом збігаються: за складання кваліфікаційних іспитів – 80% (анкетування в регіонах), 82% (за даними КМІС); дещо нижчий показник – 58% – дало інтернет-анкетування, хоча за обов'язкове складання іспиту при проведенні уніфікації висловилися 73% – на Інтернет-порталі.

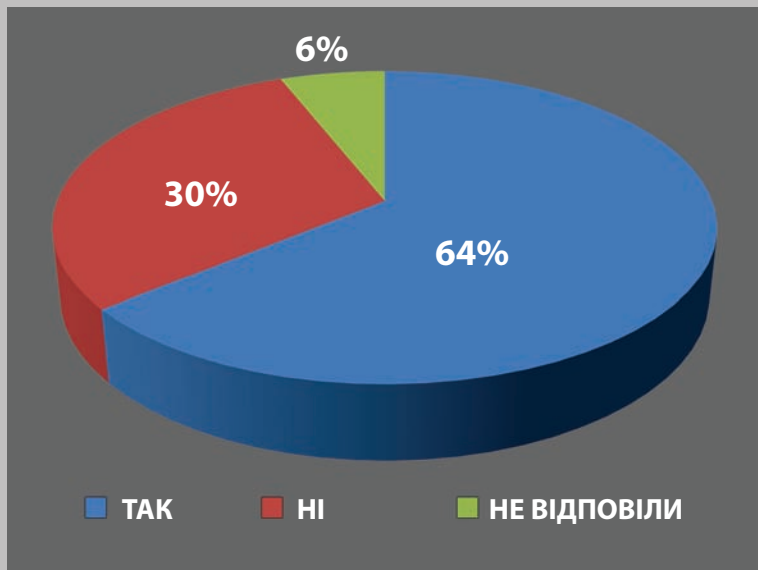
Регіональні особливості

У цьому запитанні у відповідях адвокатів із різних регіонів не спостерігається статистично значущої розбіжності.

3. Після проведення уніфікації професій, чи необхідно законодавчо ліквідувати юридичну підприємницьку діяльність?

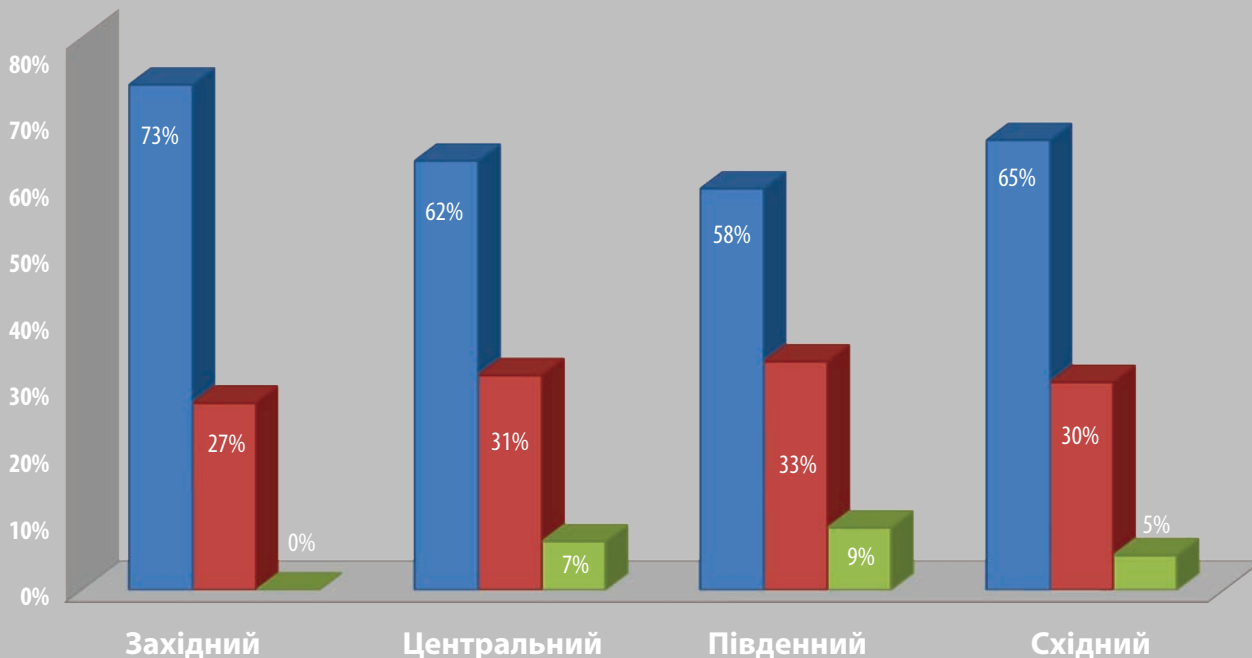
Серед тих, хто вважає, що потрібна уніфікація (злиття) професії адвоката та професії юриста-підприємця

Порівняння з результатами інших досліджень

За ліквідацію юридичної підприємницької діяльності після уніфікації проголосувало лише 30% (за даними КМІС), анкетування адвокатів показало значно більший, хоча й не переважний, відсоток – 50%.

Це дає підстави для висновку, що злиття професій в повному обсязі не відбудеться, отже про уніфікацію за таких умов говорити даремно.

Регіональні особливості

У цьому запитанні у відповідях адвокатів із різних регіонів також не спостерігається статистично значущої розбіжності, хоча й кидається у вічі значна кількість тих, хто не зміг відповісти на це запитання у трьох регіонах, при цілковитій визначеності позицій у адвокатів Західного регіону.

4. Після проведення уніфікації професій, чи має адвокатська діяльність стати підприємницькою?

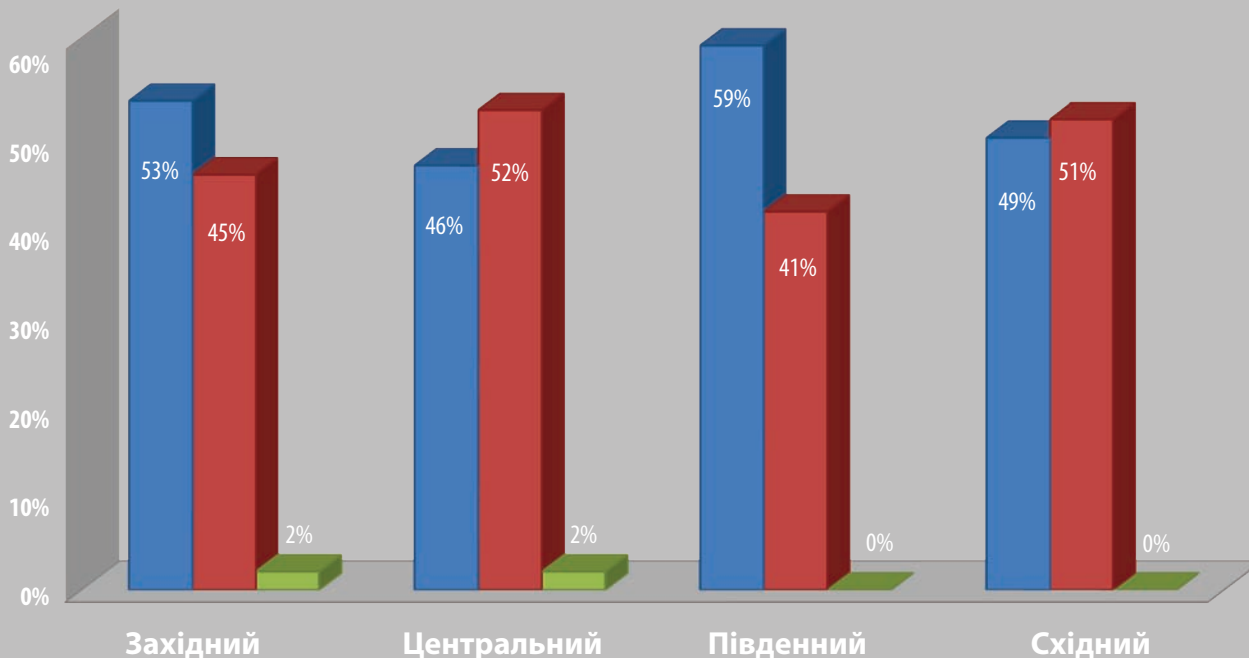
Серед тих, хто вважає, що потрібна уніфікація (злиття) професії адвоката та професії юриста-підприємця

Порівняння з результатами інших досліджень

У негативній відповіді щодо підприємницького характеру адвокатської діяльності виявилися схожі дані блиц-опитування – 71%, інтернет-анкетування – 90% та анкетування в регіонах – 84%. Проте, значно менший відсоток отримано за даними КМІС – лише 48%.

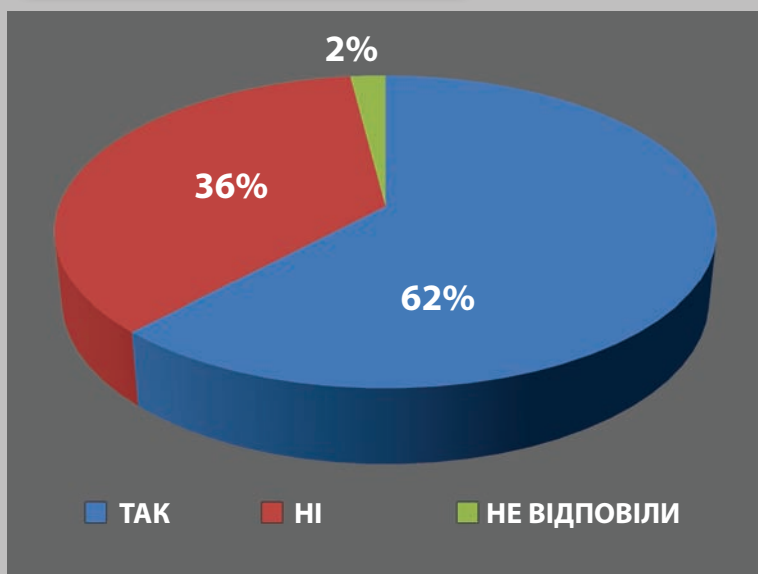
Слід особливо підкреслити, що на Інтернет-порталі "Українська адвокатура" також проголосували 52%, що знов підтверджує адекватність результатів голосування на цьому сайті.

Регіональні особливості

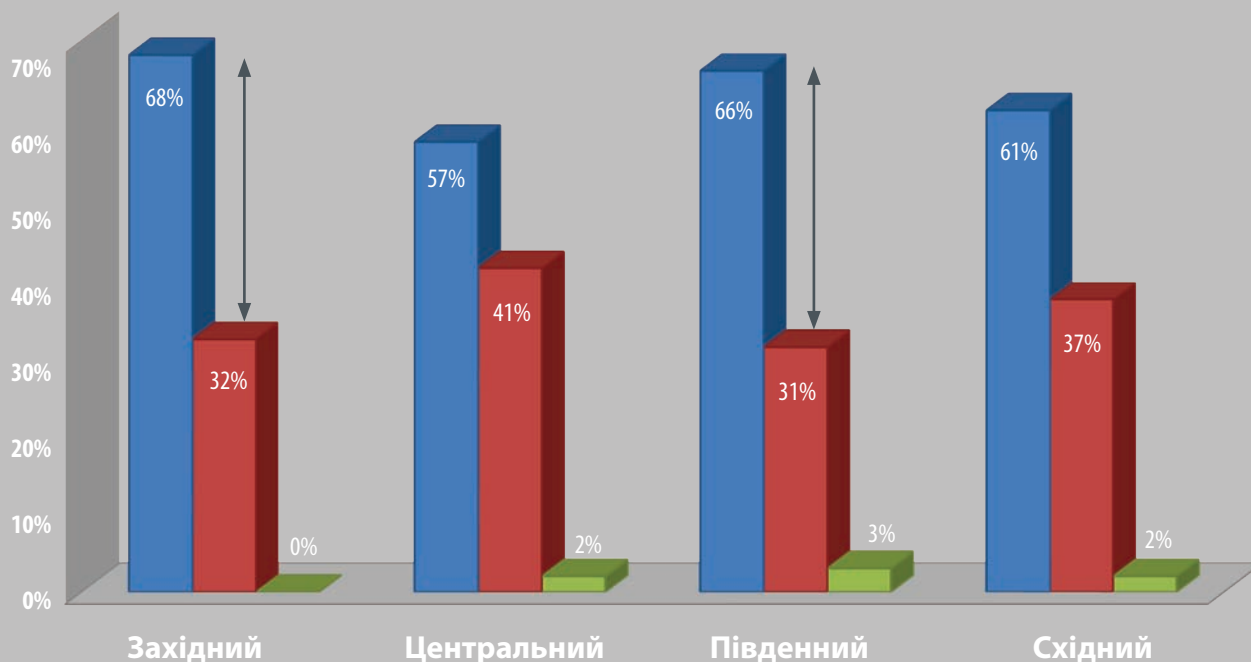
У цьому запитанні у відповідях адвокатів із різних регіонів знову не спостерігається статистично значущої розбіжності.

5. Чи необхідна єдина всеукраїнська професійна самоврядна організація адвокатів з регіональними підрозділами та обов'язковим членством?

Порівняння з результатами інших досліджень

При відповіді на це гостро дискусійне питання отримано наближені цифри у бліц-опитуванні за обов'язкове членство і, відповідно за створення такої організації – 35% (бліц-опитування) та 40% (інтернет-анкетування), збігаються також результати, отримані КМІС – 62%, та при анкетуванні в регіонах – 68%. Більш високий результат – за організацію з обов'язковим членством отриманий на Інтернет-порталі (78%).

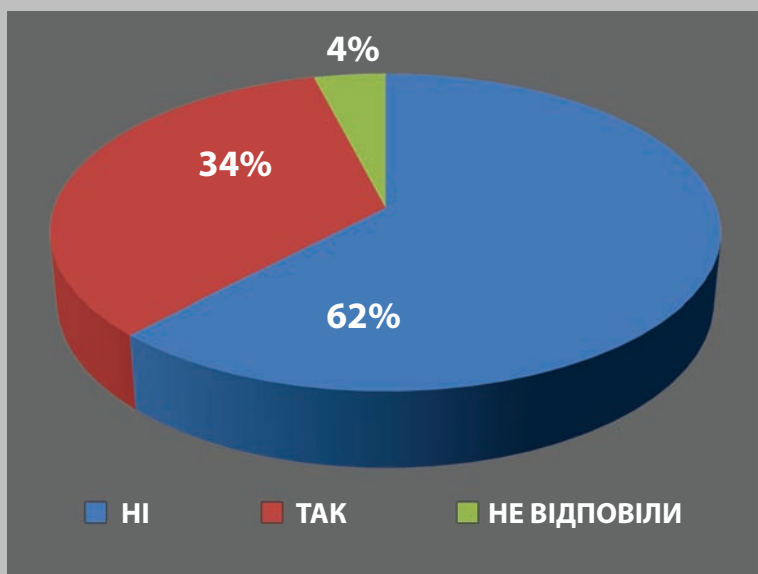

Регіональні особливості

У цьому запитанні у відповідях адвокатів із різних регіонів спостерігається статистично значуща розбіжність, а саме: більше адвокатів із

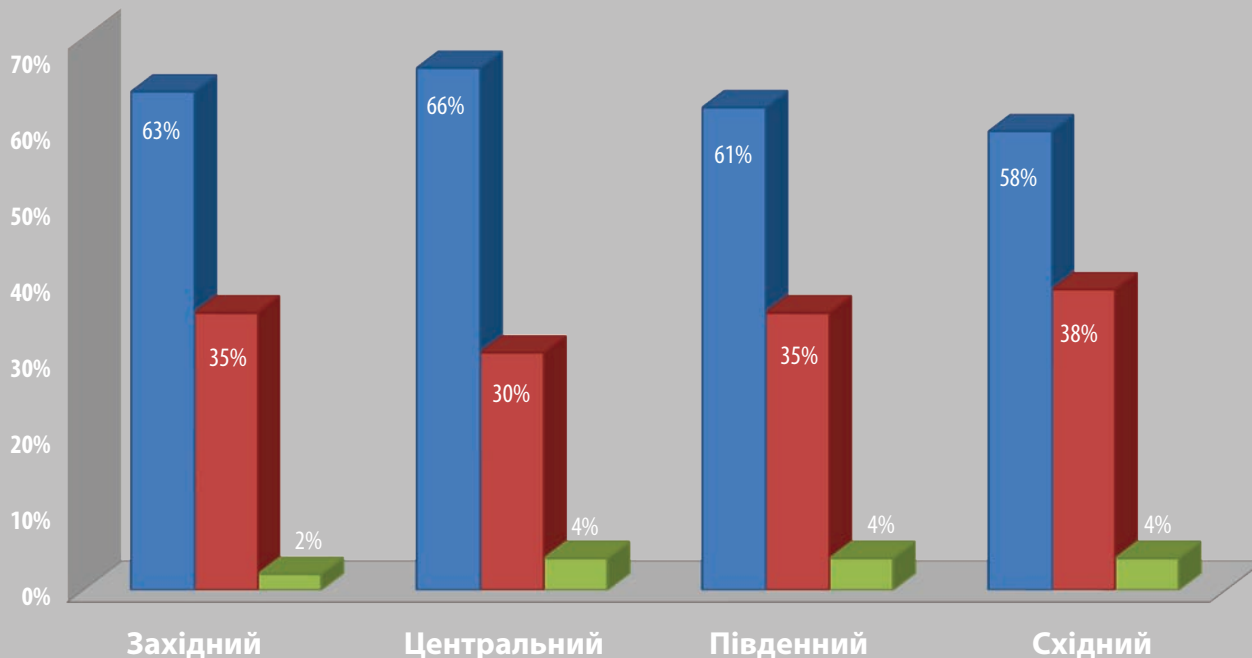
Західного та Південного регіонів, порівняно з іншими, вважають необхідним існування єдиної всеукраїнської професійної самоврядної організації адвокатів з регіональними підрозділами та обов'язковим членством.

6. Чи доцільно обирати делегатів З'їзду адвокатів на період декількох з'їздів?

Порівняння з результатами інших досліджень

Позитивна відповідь – 34% (КМІС) і 24% (анкетування адвокатів в регіонах). В інших форматах опитувань це питання не ставилось.

Регіональні особливості

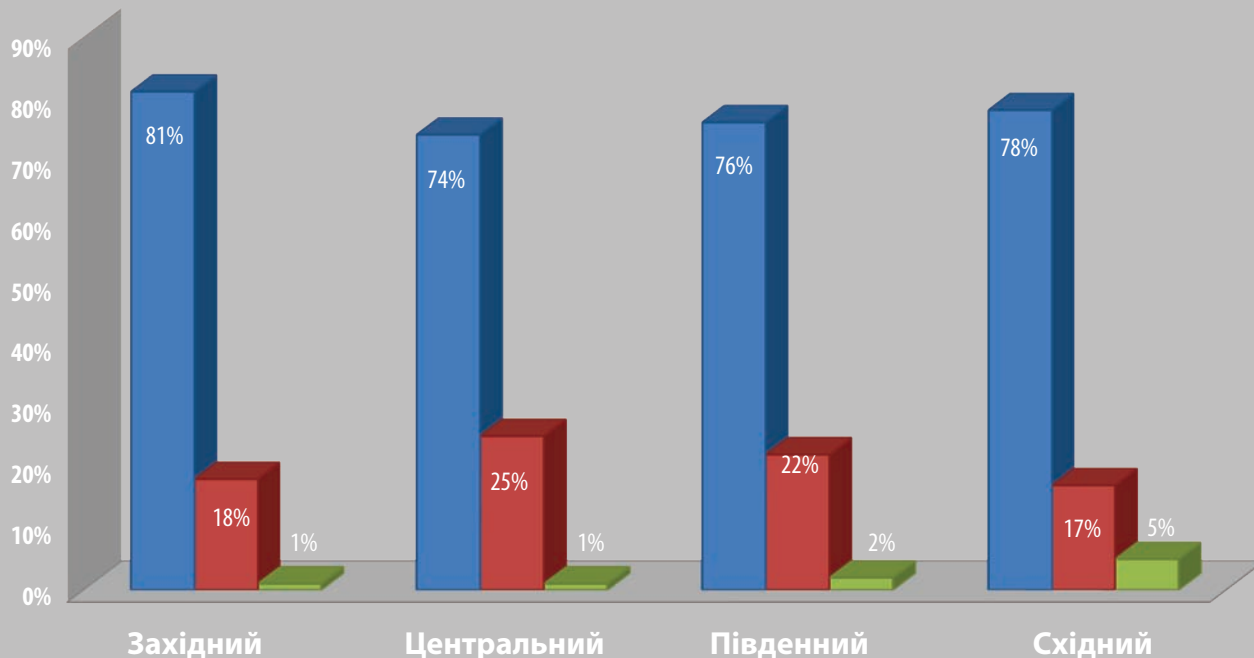
У цьому запитанні у відповідях адвокатів із різних регіонів не спостерігається статистично значущої розбіжності.

7. Чи має бути забезпечена всім адвокатам можливість впливу на рішення органів самоврядування?

Порівняння з результатами інших досліджень

Про запровадження гарантій реального впливу адвокатів на зміст актів загального характеру, котрі приймаються З'їздом або Зборами адвокатів відповіли позитивно – 81% (анкетування адвокатів в регіонах) та 77% (КМІС). В інших форматах досліджень думки адвокатів це питання не ставилось.

Регіональні особливості

У цьому запитанні у відповідях адвокатів із різних регіонів також не спостерігається статистично значущої розбіжності.

До десятої річниці Правил адвокатської етики

Правила адвокатської етики схвалила Вища кваліфікаційна комісія адвокатури – 1 жовтня 1999 р. Декотрі адвокати зараз піднімають галас навколо цього документу, приписуючи усілякі негаразди з його прийняттям і нібито нелегітимністю Правил. Як правило, такі дописувачі не заглядають в історію української адвокатури, отже й не розуміють тонкощі ситуації, пов'язаної з обраним механізмом введення в дію розроблених Правил адвокатської етики. Як пояснював голова Комісії САУ з професійної етики Спілки адвокатів України Й.Л. Бронз, за відсутності правил адвокатської етики, визначення обсягу дозволеного і забороненого для адвоката, в багатьох випадках є утрудненим. Створення правил, на його думку, мало сприяти посиленню адвокатури і підвищенню престижу адвокатської професії. У січні 1991 р. саме Й.Л.Бронз на засіданні правління САУ запропонував розробити етичний кодекс адвоката, а у червні він поставив перед членами правління питання про узагальнення практики та вивчення зарубіжних деонтологічних правил.

У 1993 р. Спілка адвокатів схвалила Загальні принципи етики юристів, затверджені Міжнародною асоціацією адвокатів (ІВА), членом якої вже тоді була САУ. Ці принципи належним чином відбиті у Правилах адвокатської етики.

У червні того ж року представники адвокатури усіх регіонів на розширеному засіданні Правління САУ вирішили розробити і прийняти Кодекс адвокатської етики. У лютому 1996 р. проект Правил адвокатської етики був в основному схвалений Правлінням САУ і відправлений на доопрацювання, а згодом текст був розісланий в усі регіони для обговорення на зборах адвокатів.

Переважно адвокати підтримали проект Правил адвокатської етики.

Зазначений проект отримав позитивну оцінку експертів Ради Європи (1997 р.), а також 15 провідних фахівців у галузі адвокатської деонтології Американської асоціації адвокатів (1998 р.).

Побіжно обговорювалося питання про порядок прийняття Правил. Висловлювалися різні точки зору: дехто наполягав, що тільки З'їзд може затвердити Правила, інші вважали за можливе віднести схвалення цього документу до компетенції Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури при Кабміні.

Втім, З'їзд адвокатів не був передбачений Законом «Про адвокатуру», а ВККА – не наділена правом схвалення Правил. Зміни до Закону «Про адвокатуру» торпедувалися парламентом, отже залишалося внести доповнення до Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури, котре затверджувалося Президентом України. Указом Президента України «Про деякі заходи щодо підвищення рівня роботи адвокатури» від 30 вересня 1999 р. № 1240/99, який був виданий за ініціативою Спілки адвокатів (у підготовці його тексту брали участь члени правління), доповнено п. 10 Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури правом ВККА схвалювати Правила адвокатської етики. Вже на другий день, 1 жовтня 1999 р., Правила адвокатської етики були схвалені ВККА і успішно діють до цього часу,

Фото з архіву: 1999 рік. Ю.Полонський, Л.Ізвітова, Т.Тиханська, О.Жуковська, Й.Бронз, В.Коворотний, Д.Белкін

застосовуються кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури, судами. На жаль, до цього часу не реалізованою залишилася пропозиція віце-президента САУ Бронза Й.Л. щодо узагальнення відповідної практики (1991 р.), а також ініціатива президента САУ Варфоломеевої Т.В., адресована КДКА і ВККА щодо вивчення дисциплінарної практики щодо притягнення адвокатів до відповідальності за порушення Правил адвокатської етики.

Зрозуміло, що Спілка адвокатів у всіх законопроектах «Про адвокатуру», які вона готувала, відносила виключно до компетенції З'їзду адвокатів України прийняття Правил адвокатської етики.

Однак, з огляду на те, що жоден законопроект із такою редакцією, котрі САУ розробляла з 1995 р., Верховною Радою не прийнятий.

Отже й досі б чекали адвокати прийняття деонтологічних правил своєї професії.

Правила адвокатської етики потребують декотрих змін і доповнень з огляду на звернення адвокатів щодо тлумачення окремих норм та з урахуванням практики їх десятирічного застосування. Проте Правила, безсумнівно, є ґрунтовним сучасним документом, визнаним в Європі, відповідає Кодексу Європейських адвокатів, котрий, як в ньому зазначено, розповсюджується й на Україну.

Спілка адвокатів проводить вже традиційно у травні кожного року в Одесі наукові конференції з питань застосування Правил адвокатської етики, в яких беруть участь вчені й практики.

січень – квітень: ХРОНІКА

28 | 04 | 2009

Переговори щодо співпраці з англійськими юристами

Віце-президент Жуковська О.Л., на запрошення Посольства Великої Британії в Україні і Юридичного товариства Англії й Уельсу, які провели Юридичну торговельну місію до України, взяла участь у діловому прийнятті та юридичному семінарі, присвяченому галузям спеціалізації й досвіду роботи британських компаній-учасників. Ольга Жуковська також провела переговори з радником з питань міжнародної політики Клер Тіткомб щодо можливостей співпраці із САУ, відповіла на запитання щодо реформи адвокатури, ролі громадських юридичних організацій України у цьому процесі.

24 | 04 | 2009

До Верховної Ради України внесено проект Закону України "Про безоплатну правову допомогу" (№ 4406), суб'єкт законодавчої ініціативи – Кабінет Міністрів України.

Відомо, що на законопроект, котрий розроблявся Міністерством юстиції України, надійшов висновок експертів Ради Європи, в якому висловлено серйозні зауваження.

Спілка адвокатів України неодноразово звертала увагу на неприйнятність багатьох норм зазначеного законопроекту "Про безоплатну правову допомогу", зокрема йшлося про порушення таких головних принципів адвокатської діяльності як незалежність,

адвокатське самоврядування, неприпустимість втручання держави в адвокатську діяльність, тощо.

Круглий стіл з питань безоплатної правової допомоги за участю заст. Міністра юстиції І.Ємельянової

Четвертий дистанційний відеосемінар

21 | 04 | 2009

Відбулося засідання правління САУ з обговорення перевірки Харківського відділення САУ. Було вирішено продовжити перевірку після надання всіх необхідних документів головою відділення САУ, перенести збори відділення. Доручено законопроектній комісії САУ розробити проект рекомендацій з порядку проведення звітно-виборних зборів відділення САУ та зборів відділення САУ з обрання представників відділення Спілки адвокатів України як членів палат КДКА. Вирішено заслухати результати перевірок відділень САУ на засіданні Ради САУ 24 травня у м.Одеса.

16 | 04 | 2009

Віце-президент САУ П.Луцюк взяв участь у зборах Республіканської колегії адвокатів Білорусі та обговорив з керівництвом Колегії питання співпраці зі Спілкою адвокатів України.

16 | 04 | 2009

Президент САУ зустрівся з директором міжнародного проекту "Американська асоціація юристів/Ініціатива з верховенства права" Шеллі Р. Вік, на її прохання, з питань щодо ситуації із законопроектами "Про адвокатуру", підвищенням кваліфікації адвокатів, а також з інших програм, котрими опікуються американські колеги.

Круглий стіл «Правосуддя та європейське право навколишнього середовища»

15 | 04 | 2009

Відбувся четвертий дистанційний відео семінар для адвокатів дев'яти областей України, котрий провела Спілка адвокатів України.

03 | 04 | 2009

Міжнародний Круглий стіл з проблем захисту навколишнього середовища в судовому порядку

Відбувся Круглий стіл, організований Посольством Франції та Міністерством юстиції України «Правосуддя та європейське право навколишнього середовища». Під час його відкриття виступили Посол Франції в Україні Жак Фор та Заступник Міністра юстиції України Лутковська В.В. Голова представництва Європейської комісії в Україні Жосе Мануель Пінто Тексейра, підкреслив, що перед Україною буде поставлене завдання не просто створити законодавчі рамки у сфері захисту навколишнього середовища, а найголовніше – забезпечення практичного виконання вказаних норм. У секції «Роль судді у реалізації права навколишнього середовища» виступили судді Вищого адміністративного суду та Верховного Суду України, представник Генеральної прокуратури, президент Спілки адвокатів України Т.Варфоломєєва.

02 | 04 | 2009

Відбулося засідання правління САУ, на якому розглянуто питання про проведення у відділеннях САУ звітно-виборних зборів і зборів відділень САУ з обрання представників відділення Спілки адвокатів України як членів палат КДКА.

Присутні звернули увагу на необхідність дотримання порядку проведення зборів відділень, підвищення вимог до кандидатур членів САУ, які висуваються для обрання у КДКА. Вирішено запровадити звіти членів КДКА – представників відділень САУ, а також обов'язкову участь членів Ради, правління у зборах відділень. Прийнято рішення про проведення 23 травня 2009 р. в Одесі наради голів відділень САУ, здійснення у квітні аналізу роботи відділень. Перенесено збори Харківського відділення САУ на 25 квітня ц.р. Рекомендовано провести на зборах відділень обговорення законопроектів «Про адвокатуру» (ВККА) та «Про безоплатну правову допомогу» (Мін'юст).

02 | 04 | 2009

Президент САУ Т.Варфоломєєва та член правління САУ Р.Гревцова провели переговори з представниками Ради Європи щодо участі САУ та Академії адвокатури у новій програмі з медичного права.

02 | 04 | 2009

Домовленості про співпрацю з польськими колегами

Віце-президент САУ П.Луцюк взяв участь у 3'їзді адвокатів Польщі, а також провів переговори з польськими колегами щодо здійснення спільних програм.

31 | 03 | 2009

Робоча група ВККА затвердила остаточний варіант законопроекту «Про адвокатуру»

Т.Варфоломєєва та О.Жуковська взяли участь у засіданні робочої групи ВККА, під час якого були розглянуті пропозиції до окремих статей законопроекту «Про адвокатуру», внесені правки до тексту і затверджено остаточний варіант проекту.

31 | 03 | 2009

Уберезні відбулися два засідання Комітету САУ з галузей права, на яких молоді адвокати обговорили питання порядку та

П.Луцюк вручає бурштиновий герб польським колегам

Засідання Комітету САУ з галузей права за участю молодих адвокатів

особливості оформлення протоколів працівниками ДАІ при порушенні ПДР і розглянули положення Закону України “Про акціонерні товариства”. Голова Комітету Д.Пархоменко запросив присутніх на наступні семінари.

20 | 03 | 2009

Новий проект Закону “Про безоплатну правову допомогу”

Спілка адвокатів України – один з партнерів пілотного проекту з надання вторинної правової допомоги у кримінальних справах. 19 березня члени САУ Т.Варфоломеєва, О.Жуковська, А. Ваннікова, Н.Вагіна, В.Кікас, А.Місяць, О.Тімохов взяли участь у круглому столі з обговорення проекту Закону України “Про безоплатну правову допомогу” та експертного висновку щодо нього, підготовленого експертами Ради Європи. Круглий стіл проводився за спільною Програмою Європейської Комісії та Ради Європи “Прозорість та ефективність судової системи України” у партнерстві із Фондом “Відродження” і за підтримки Міністерства юстиції.

18 | 03 | 2009

Обговорення стану правосуддя

У парламентських слуханнях “Про стан правосуддя в Україні”, що проходили у

Верховній Раді 18 березня, взяли участь президент і віце-президенти САУ Варфоломеєва Т.В., Жуковська О.Л., Ізовітова Л.П., Луцюк П.С., члени правління і Ради САУ Бірюкова А.М., Гончаренко С.В., Захарова О.С., Кучинська О.П. У доповідях і виступах говорили про незадовільний стан судової системи, наголошувалося про неприпустимість втручання в судову діяльність, вплив на суддів, підкреслювалося, що рівень довіри громадян до судів критично низький.

12 | 03 | 2009

Президент САУ просить “ЮРП-РАКТИКУ” не використовувати назву Спілки у заходах газети без узгодження з САУ

Президент САУ звернулася до головного редактора газети “Юридическая практика” Ю.С.Забари з листом наступного змісту: “Шановний Юрію Сергійовичу! Вдячна за запрошення на круглий стіл “Реформа адвокатури:

досягнення та прорахунки”, який проводився 11 березня 2009 року в рамках Днів юридичної практики. На жаль, це запрошення отримала через Вашого кур’єра саме 11 березня о 12.30, тобто за півгодини до закінчення круглого столу.

У запрошенні вказано, що круглий стіл проводиться за участю Спілки адвокатів України. Однак Спілка не була запрошена і не давала своєї згоди на участь у цьому заході газети “Юридическая практика”. Посилання на участь Спілки адвокатів України у заходах, що проводить газета, без узгодження цього з САУ є неприпустимим у стосунках між організаціями, а запрошення президента САУ на захід за півгодини до його закінчення розцінюю як неповагу і до себе, і до Спілки адвокатів України. Це виглядає як мінімум непослідовно, зважаючи на те, що за рейтингом Вашої газети я увійшла до десяти найавторитетніших жінок, працюючих в юридичній сфері. Втім, газета “Юридическая практика” вже не вперше демонструє зневагу до загальноновизнаних етичних норм у ділових стосунках з САУ, тому в подальшому щиро прошу принаймні назву Спілки не використовувати без узгодження з нами.

12 | 03 | 2009

Круглий стіл про судову систему України

Президент САУ Варфоломеєва Т.В. та член правління, голова комісії САУ зі сприяння науковим дослідженням та підвищенню кваліфікації адвокатів Захарова О.С. взяли участь у дводенному круглому столі “Судова система України: пошук рішень у

Під час парламентських слухань

світлі європейських стандартів”, що проходив 12-13 березня у Києві в межах Спільної програми Ради Європи та Європейської комісії “Прозорість та ефективність судової системи України” та проекту USAID “Україна: верховенство права”.

12 | 03 | 2009

Про заходи до 20-річчя САУ та проведення першого Конгресу жінок-адвокатів

Про підготовку четвертого дистанційного відеосемінару, що проводитимуть САУ і Центр підвищення кваліфікації Академії адвокатури України в квітні для 10 регіонів одночасно, йшлося 11 березня на робочій нараді, в якій взяли участь віце-президент САУ П.Луцюк, секретар САУ Т.Тиханська, голова комісії САУ зі сприяння науковим дослідженням та підвищенню кваліфікації адвокатів О.Захарова, голова комісії САУ з застосування інформаційних технологій С.Гончаренко. Робочі питання навчальних семінарів узгоджувалися з головами регіональних відділень САУ в телефонному режимі. Обговорювалися також заходи до Програми з відзначення 20-річчя Спільки адвокатів України, схвалена пропозиція президента САУ про проведення першого Конгресу жінок-адвокатів з питань соціальних прав адвокатів і дотримання гарантій професійної діяльності. До розробки відповідної Програми залучені голови комісії із соціальних питань, комісії з захисту прав та законних інтересів членів САУ, жіночої комісії, комісії по зв'язках з громадськими організаціями.

08 | 03 | 2009

До міжнародного жіночого дня – 8 березня Спілька адвокатів України та Академія адвокатури України у межах науково-дослідного проекту “Золоті сторінки історії української адвокатури” відкрили нову експозицію фотовиставки “Адвокатура в об'єктиві”. З експозицією можна ознайомитися на незалежному інтернет-порталі “Українська адвокатура” (www.ukradv.org)

06 | 03 | 2009

Поздоровлення до 8 березня

Президент САУ за дорученням Л.М.Кравчука була запрошена як по-

чесна гостя на урочисту церемонію нагородження переможниць Національного рейтингу успішних жінок КОРОЛЕВА УСПІХУ, яка відбулася 6 березня у Державній резиденції. Нагороди народній артистці Н.Матвієнко, О.Білозір, В.Литовченко та іншим відомим жінкам України вручив перший Президент України Леонід Кравчук. Всіх присутніх жінок він тепло поздоровив із жіночим святом.

05 | 03 | 2009

Єднання адвокатів Закарпаття

За повідомленням голови Закарпатського відділення Спільки адвокатів України П.Ф.Немеша, в конференц-залі готелю “Дружба” в м.Ужгороді проведено збори з обговорення проекту Закону України “Про адвокатуру”, які проводили голова Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури Висоцький В.І. та віце-президент Спільки адвокатів України, член ВККА Луцюк П.С.

В.Висоцький зробив акцент на проблемах, що стосуються адвокатури в цілому, а також на тому, які пропозиції до проекту вказаного Закону будуть представлені до Верховної Ради, зокрема зупинився на прагненні адвокатів до об'єднання в межах своєї професії.

П.Луцюк зупинився на позитивних змінах, які відбулися в САУ, підкреслив, що найбільш довговічною (майже 19 років) на сьогоднішній день є Спілька адвокатів України, котра має високий імідж у суспільстві та за кордоном і виконує свою високу місію.

Виступили адвокати з Ужгорода (В.Олашин), Мукачеве (В.Кампов, О.Фозскош), Сваля-

Збори адвокатів Закарпаття

ви (В.Кошеля), Іршави (М.Микита), Волівця (Л.Мишанич), які піднімали багато цікавих питань щодо проекту “Про адвокатуру”, висловили свої зауваження, а також пропозиції з об'єднання адвокатів в незалежну організацію. Насамкінець, виступив корифей Закарпатської адвокатури, Заслужений юрист України Золтан Мойсеєвич Штерн, який на сьогоднішній день є практикуючим адвокатом, котрий також висловився за об'єднання адвокатів.

05 | 03 | 2009

Круглий стіл “Жінки, які змінюють світ”

Президент САУ взяла участь у Круглому столі “Жінки, які змінюють світ”, проведеному Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту, підкомітетом з міжнародно-правових питань та гендерної політики Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, Програмою рівних можливостей та прав жінок в Україні (спільний проект Програми розвитку ООН та Європейського Союзу), Проектом із зміцнення та захисту прав жінок і дітей в Україні (спільний проект Європейського Союзу та Ради Європи). Були запрошені жінки, які утвердили своє лідерство у різних сферах суспільного життя. Обговорювалися питання жіночого лідерства в Україні, як шляху до гармонізації суспільства, подолання економічної кризи, переваги до залучення жінок до прийняття рішень на всіх рівнях, аналізувалися

Третій дистанційний відеосемінар для адвокатів

Круглий стіл "Жінки, які змінюють світ"

актуальні проблеми українського суспільства через призму гендерних відносин.

02 | 03 | 2009

Круглий стіл, присвячений освіті за кордоном

Президент САУ, ректор Академії адвокатури України Т.Варфоломеєва взяла участь у Круглому столі "Освіта за кордоном, плюси і мінуси", організованому Київським Медіа Холдингом. Обговорювалися питання співпраці України зі світовими лідерами освіти в підготовці до ЄВРО-2012, впровадження Європейських стандартів освіти в українські школи і ВНЗ, досвід співпраці між українськими і західними ВНЗ. Своє бачення зазначених проблем висловили віце президент Академії педагогічних наук, проф. В.Луговий, начальник Головного управління освіти та науки КМДА Л.Гриневич, перший заступник головного ученого секретаря НАН України В.Ємельянов, регіональний директор по Європі Study Group – Великобританія, Австрія, директор освітніх програм коледжу Беллербіз в Оксфорді, Кембріджі, Брайтоні, Лондоні Андрю Стівенсон, директор академічних і мовних програм університетів США Ерік Фурстейн.

27 | 02 | 2009

Заходи USAID

Президент САУ, ректор Академії адвокатури Варфоломеєва Т.В. взяла участь у

презентації програми спецкурсу "Виконавче провадження в Україні". Цей захід проходив відповідно до завдань Порогової програми корпорації "Виклики тисячоліття", що її спільно виконують Міністерство юстиції та Центр комерційного права.

26 | 02 | 2009

Чи бути в Україні Закону "Про лобювання"?

Президент САУ взяла участь у засіданні круглого столу "Лобювання в Україні та за кордоном: досвід, проблеми, перспективи", котрий 26 лютого проводило Міністерство юстиції України за підтримки Програми сприяння Парламенту II та Програми академічних обмінів імені Фулбрайта.

У засіданні взяли участь Міністр юстиції України Микола Оніщук, представники Посольства США в Україні, Парламенту Великої Британії, народні депутати України, представники секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, бізнесу та громадських об'єднань, науковці та експерти. Було презентовано проєкт Концепції Закону України «Про лобювання».

Відбувся третій відео-семінар для адвокатів. Одночасно зібравшись в 10 студіях (у Донецьку, Житомирі, Києві, Луцьку, Луганську, Одесі, Полтаві, Рівному, Сумах, Тернополі) адвокати мали змогу почути лекцію судді Вищого господарського суду Б.Грека та взяти участь у дискусії з актуальних проблем практики у господарських справах, почути відповіді на питання, які виникають у їх професійній діяльності. Крім того, обговорено законопроекти про адвокатуру, внесені до парламенту. Віце-президент САУ О.Жуковська зупинилася на декотрих вадах цих законопроектів, адвокати із зазначених регіонів висловили своє ставлення до найбільш гострих питань реформування адвокатури. Категорично засуджено спробу без кваліфікаційних іспитів увійти в адвокатуру значній кількості правників, що принижує їх як юристів, котрі в змозі підтвердити свій професіоналізм через екзамени. Підкреслено, що правники прагнуть поставити адвокатуру собі на службу, вкинути тисячі своїх прихильників через "чорний вхід". Висловлювалася думка, що уніфікація без кваліфікаційних іспитів може знищити адвокатуру, тим більше, що вже знов чути пропозиції про зміну назви нашої професії, викорінення самого слова адвокат (опитування АПУ). Критиці піддалися декотрі положення законопроектів, які зводять нанівець самоврядування в адвокатурі. Зокрема, це стосується норм щодо побудови професійної організації на рівні регіонів і фактична від-

Круглий стіл з обговорення законопроекту про лобювання

сутність постійнодіючого республіканського органу, котрий би представляв адвокатуру в цілому, вирішував щоденні питання адвокатської спільноти, здійснював захист всіх адвокатів України. Пропонувалося залишити чинний закон "Про адвокатуру" і внести до нього необхідні зміни і доповнення. Адвокати підтримали позицію САУ та ВККА стосовно реформи адвокатури, позитивно оцінили програму САУ зі створення адвокатських кімнат у судах, програму дистанційних відеосемінарів. Йшлося також про кричущі факти переслідування адвокатів, котрі допускають правоохоронні органи, і термінові заходи із захисту професійних прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності.

25 | 02 | 2009

Нова нагорода Академії адвокатури України

Академію адвокатури України, одним із засновників якої є Спілка адвокатів України, нагороджено Срібною медаллю за перемогу у номінації "Інтеграція науки і освіти – необхідна умова підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах" щорічної міжнародної виставки "Сучасна освіта в Україні - 2009".

25 | 02 | 2009

Звернення САУ до народних депутатів України

Направлено до Верховної Ради України затверджене Радою САУ 21 лютого 2009 р. звернення до народних депутатів України щодо законопроектів "Про адвокатуру", внесених у грудні 2008 р. по парламенту.

20 | 02 | 2009

Підготовка юридичних кадрів – у центрі уваги Ради юридичних ВНЗ та наукових установ України

Президент Спілки Т.В.Варфоломеєва взяла участь у засіданні Ради юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ України як член цієї Ради. Розглядалися проблеми правового регулювання й організаційного забезпечення формування і розвитку вітчизняних наукових шкіл у сфері

права. Доповідь професора В.Андрейцева та подальша дискусія засвідчили актуальність поставленої проблеми і необхідність законодавчого врегулювання багатьох питань існування наукових шкіл. Обговорювалися також питання, пов'язані із зовнішнім незалежним оцінюванням як альтернативи вступним випробуванням.

04 | 02 | 2009

Членом громадської Ради призначено президента САУ

Наказом Міністра юстиції України М.Оніщука від 4 лютого 2009 р. президент Спілки адвокатів України, ректор Академії адвокатури України, доктор юридичних наук, член-кореспондент Академії правових наук України Варфоломеєва Т.В. включена до складу Громадської Ради при Міністерстві юстиції України.

04 | 02 | 2009

Перебування президента САУ в Харкові

Президент САУ Варфоломеєва Т.В., перебуваючи у м. Харкові 29 – 30 лютого на Загальних зборах Академії правових наук України як член-кореспондент цієї Академії, обмінялася думками з багатьма вченими – академіками, професорами щодо проведення в Україні судової реформи, подальшого розвитку адвокатури, концепції вищої юридичної освіти. Вирішено організаційні питання, пов'язані з діяльністю відділення САУ.

29 | 01 | 2009

Схвалено рекомендації для нотаріусів

Президент САУ Варфоломеєва Т.В. взяла участь у засіданні Науково-експертної ради з питань нотаріату при Міністерстві юстиції України, як член цієї Ради. Засідання відкрив Міністр юстиції Микола Оніщук (голова Ради). Розглянуто поточні питання, обрано заступника голови ради, схвалено Методичні рекомендації з питань оформлення спадкових справ. У Рекомендаціях надано роз'яснення з охорони спадкового майна, видачі свідоцтв про право на спадщину, свідоцтв про право власності в спільному майні подружжя у разі

смерті одного з подружжя та з інших актуальних питань.

24 | 01 | 2009

Адвокати Одещини обговорили реформу й обрали президію колегії

В Одесі відбулися збори адвокатів, на яких обрано новий склад Президії обласної колегії адвокатів, яку очолив Коваленко Борис Миколайович, Заслужений юрист України, член Спілки адвокатів України.

Заступником Голови Президії переобраний Бронз Йосип Львович, Заслужений юрист України, Голова КДКА Одеської області, Віце-президент САУ. Ім'я Бронза Й.Л. внесено до Золотої книги адвокатури України.

До складу Президії Одеської ОКА вперше обраний Костін Андрій Євгенович, адвокат, член Спілки адвокатів України з 1995 р., член Правління і Ради Спілки адвокатів України, голова комісії САУ з міжнародних зв'язків, член Міжнародної асоціації адвокатів (IBA).

Адвокати обговорили питання реформування адвокатури, в основному, підтримали необхідність проведення уніфікації, але з декотрими застереженнями. Адвокати, наприклад, вважають за необхідне складання кожним юристом кваліфікаційного іспиту для отримання статусу адвоката при уніфікації. Проведено анкетування, передбачене програмою Всеадвокатської дискусії, яку проводить Спілка адвокатів України. Отримана інформація обробляється разом з іншими анкетами, що надходять з регіонів.

21 | 01 | 2009

САУ офіційно запрошена рецензентом законопроектів про адвокатуру

До Спілки адвокатів України офіційно надіслані на рецензію від Комітету Верховної Ради України з правової політики законопроект "Про внесення змін до Закону України "Про адвокатуру" (внесений народним депутатом України С.В. Власенком) та проект (на заміну раніше поданого № 1430 від 24.01.2008 р.), внесений народними депутатами України Мірошніченком Ю.Р., Кармазіним Ю.А., Шенцевим Д.О., Колесніченком В.В.,

Лук'яновим В.В., Тедєвим Е.С. Законопроектна комісія вивчає названі проекти законів та готуватиме офіційні відгуки на них.

Втім, ще до надходження цих законопроектів від Комітету ВР, правління САУ підготувало звернення до Голови Верховної Ради України В.М.Литвина та голів Комітетів Верховної Ради щодо законопроекту № 1430; після остаточного узгодження з членами правління тексту звернення Спілка направить його до парламенту.

17 | 01 | 2009

Всеукраїнський конкурс колядок

У Рівному зібралися адвокати з різних куточків України з нагоди відзначення 60-річчя Рівненської колегії адвокатів. До цієї події приурочений перший Всеукраїнський конкурс колядок серед адвокатських колективів, який запропонував провести й zorganizувач віце-президент САУ Павло Луцюк. Адвокати з Білорусі, Волині, Донеччини, Сумщини та інших областей були вражені цим дійством і самі долучилися до виконання колядок.

Присемно вражена була й президент САУ, якій колеги заспівали колядки у телефонному режимі прямо із зали, де проходив конкурс. Віце-президент САУ Валерій Терлич (Хмель-

ницький), член Ради САУ Юрій Полонський (Одеса) та інші спілчани – у захопленні від побаченого. Ця подія мала своє продовження: у квітні білоруські колеги, котрі були присутні у Рівному, zorganizували аналогічний конкурс в Мінську. Віце-президент САУ Луцюк П.С. із задоволенням слухав білоруські колядки.

16 | 01 | 2009

Привітання колегам

Спілка адвокатів України привітала адвокатів Рівненщини з 60-річчям обласної колегії адвокатів. В телеграмі висловлені щирі побажання подальших успіхів у справі захисту прав і свобод людини.

01 | 01 | 09

Нагородження одеських адвокатів

Мер м.Одеса Едуард Гурвіц нагородив за сумлінну та плідну працю з надання правової допомоги громадянам і з приводу професійного свята День адвокатури адвоката об'єднання «Перша юридична консультація Малиновського району м. Одеси» Валентину Азаркіну та президента адвокатської фірми «Аліні і К°» Валерія Аліна Почесною відзнакою Одеського міського голови «Благодарність».

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Запрошуємо членів САУ взяти участь у щорічних травневих професійних заходах Спілки адвокатів України, які відбудуться в Одесі 22-24 травня 2009 р.

Програмою передбачено:

- Республіканська Школа молодого адвоката (проводиться Академією адвокатури України, Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури, Спілкою адвокатів України 22 травня 2009 р., початок о 12-00).
- Круглий стіл «Аналіз законопроектів про адвокатуру» (проводиться Спілкою адвокатів України та Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури 22 травня 2009р., початок о 15.00).
- Міжнародна конференція «Особливості розвитку національних адвокатур в державах пострадянського простору» (проводиться 23 травня 2009 р., початок о 10.00).
- Дискусія за чашкою кави: «Адвокатська етика» (проводиться 23 травня 2009 р., початок о 17.00).
- Розширене засідання правління САУ відбудеться 23 травня 2009 р. о 15.00.
- Обмін досвідом з зарубіжними колегами щодо організації адвокатського самоврядування (10.00-12.00).
- Експерсії.

Проживання – санаторій «Магнолія». Просимо повідомити список учасників, дати приїзду та від'їзду.

З організаційних питань звертайтеся, будь ласка, до члена Ради САУ Полонського Юрія Моїсеєвича (Одеса), тел.: 80675183990; 80487223075 (президія Одеської колегії адвокатів), 80442465788 (Академія адвокатури).

Самоуправление в адвокатуре

Г Л А В А   И З   К Н И Г И *

С.Гончаренко. Законодательство об адвокатуре стран СНГ и Балтии / серия: Адвокатура в современном мире. – Книга 1. – К.: ИЦ Академии адвокатуры Украины, 2009.

Одним из принципов функционирования адвокатуры в законах об адвокатуре называют самоуправление.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОКУМЕНТЫ

Основные положения о роли адвокатов, принятые восьмым Конгрессом ООН по предупреждению преступлений в августе 1990 г. в Нью-Йорке, содержат норму о праве адвокатов формировать самоуправляемые организации. При этом обращается внимание на выбор самими адвокатами исполнительных органов профессиональных ассоциаций, а также на осуществление функций без внешнего вмешательства.

О независимости адвокатских организаций речь идет и в Рекомендациях R (2000) 21 Комитета Министров государствам-участникам Совета Европы о свободе осуществления профессиональных адвокатских обязанностей, принятых Комитетом Министров Совета Европы на 72-й

встрече заместителей министров 25 октября 2000 года. Принцип V Рекомендаций “Профессиональные объединения” устанавливает, что адвокатские ассоциации или иные профессиональные объединения адвокатов должны быть самоуправляемыми и независимыми от власти или общественности. Кроме того, подчеркивается важная роль профессиональных ассоциаций, состоящая не только в защите своих членов и их независимости, но и защите целостности адвокатской профессии, что свидетельствует о необходимости объединения всех адвокатов в единую национальную профессиональную организацию.

Кодекс поведения европейских адвокатов Совета адвокатов Европы также определяет одним из основополагающих принципов саморегулирование адвокатской профессии. Как указано в ст. 14 Кодекса, его нормы распространяются на всех адвокатов перечисленных в нем стран, в частности, Латвию, Литву, Эстонию, Украину.

* Друкується із скороченнями

Национальное законодательство

В большинстве законов речь идет о принятии независимых решений по вопросам о членстве в адвокатуре, дисциплинарных взысканиях адвокатов, о компетенции органов адвокатуры со ссылкой на самоуправление в адвокатуре (Азербайджан, Армения).

БЕЛАРУСЬ В Республике Беларусь функции республиканского органа адвокатского самоуправления выполняет Республиканская коллегия адвокатов, объединяющая областные, Минскую городскую коллегии адвокатов, Специализированную Белорусскую коллегия адвокатов. Органы адвокатского самоуправления там могут возбуждать и рассматривать дело о дисциплинарной ответственности адвоката.

ТАДЖИКИСТАН На сотрудничество государственных органов и органов адвокатского самоуправления в обеспечении защиты и оказания правовой помощи физическим и юридическим лицам обращено внимание в Законе Таджикистана "Об адвокатуре". Вместе с тем, отсутствует какая бы то ни было конкретизация относительно этих органов.

УЗБЕКИСТАН В то же время данный вопрос разрешен в Республике Узбекистан. Указом Президента "О мерах по дальнейшему реформированию института адвокатуры в Республике Узбекистан" от 1 мая 2008 г. было предусмотрено создание действенной централизованной системы самоуправления адвокатуры в качестве одного из

основных институтов гражданского общества в деле защиты прав и свобод человека. Во исполнение Указа Президента Кабинет Министров принял 27.05.2008 г. постановление N 112 "Об организации деятельности палаты адвокатов Республики Узбекистан", в котором была названа организационная структура Палаты адвокатов. 12 августа 2008 г. в Узбекистане создана Палата адвокатов с единым членством в ней всех адвокатов республики, которая вместе с ее территориальными управлениями образует единую систему самоуправления адвокатуры (ст.12¹ Закона в редакции 31 декабря 2008 г.).

ЭСТОНИЯ Адвокатура Эстонии является профессиональным объединением адвокатов, действующим по принципам самоуправления.

В **РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ** создана Федеральная палата адвокатов как орган адвокатского самоуправления в целях представительства и защиты интересов адвокатов, координации деятельности адвокатских палат, обеспечения высокого уровня юридической помощи.

ЛИТВА В Законе Литвы содержится раздел "Самоуправление адвокатов", в котором предусмотрено ограничение на членство в органах самоуправления: "одно и то же лицо одновременно может быть членом только одной институции самоуправления адвокатов".

МОЛДОВА На принципах самоуправления основывается деятельность Коллегии адвокатов Молдовы.

Национальные профессиональные организации

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОКУМЕНТЫ

Самоуправление в адвокатуре обеспечивается системой органов адвокатуры, обеспечивающих ее функционирование и решающих задачи, возложенные на адвокатуру.

Объем полномочий органов адвокатского самоуправления можно интерпретировать как уровень автономии и независимости адвокатуры. Поэтому конкретное наполнение перечня полномочий зависит от избранной модели построения адвокатуры в целом, конкретнее – в каких отношениях с государством находятся органы адвокатского самоуправления – тесно интеграционных или относительно автономных; кто исполняет функцию контроля за соблюдением правил осуществления профессии и, в конечном счете, кто окажется готовым взять на себя ответственность за эффективную реализацию права на правовую помощь – органы государства или органы адвокатского самоуправления.

В Основных положениях о роли адвокатов не только установлено право формировать самоуправляемые ассоциации, но и фактически определены их цели: представительство интересов адвокатов, постоянная учеба адвокатов и переподготовка, поддержание их профессионального уровня. Из п.25 Основных положений вытекают также следующие цели: "обеспечение права каждого на

равный и эффективный доступ к юридической помощи, чтобы адвокаты были способны без неуместного вмешательства со стороны давать советы и помогать своим клиентам в соответствии с законом и признанными профессиональными стандартами и этическими правилами”.

О самоуправлении в адвокатуре свидетельствует и тот факт, что Основные положения ориентируют на создание своих соответствующих органов для установления профессией, и никем иным, кодекса профессионального поведения адвокатов. Органом системы адвокатского самоуправления признаются дисциплинарные комиссии, которые, как говорится в Основных положениях, должны быть беспристрастными, установленными самой адвокатурой.

Аналогичные нормы записаны в другом важном документе – Основных принципах, касающихся роли юристов, принятых 27 августа – 7 сентября 1990 г. в Гаване восьмым Конгрессом ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями. Речь идет о праве юристов на членство в самостоятельных профессиональных ассоциациях, представляющих их интересы, способствующих их непрерывному образованию и подготовке и защищающих их профессиональные интересы. Исполнительный орган профессиональных организаций избирается ее членами и выполняет свои функции без вмешательства извне. В этом документе также подчеркивается цель таких ассоциаций – обеспечение реального и равного доступа к юридическому обслуживанию, ис-

ключение неправомерного вмешательства при оказании правовой помощи в соответствии с законом, признанными профессиональными стандартами и этическими нормами. О самоуправлении в адвокатуре и достижении высоких стандартов правовой помощи свидетельствуют нормы о том, что юристы через свои соответствующие органы разрабатывают кодексы профессионального поведения и создают дисциплинарные комитеты в независимом органе.

АЗЕРБАЙДЖАН Национальные профессиональные организации адвокатов созданы в некоторых бывших республиках СССР. Они имеют разные названия, небольшие отличия в компетенции и организационной структуре, однако единым остается обязательное членство в них всех адвокатов, практикующих в государстве. Например, коллегией адвокатов названа профессиональная организация в Азербайджанской Республике, которая является негосударственной, независимой, самоуправляемой и объединяющей всех адвокатов. Только лица, являющиеся членами коллегии адвокатов, могут заниматься адвокатской деятельностью.

БЕЛАРУСЬ Республиканская Коллеги адвокатов в Беларуси объединяет все коллегии в Республике и выполняет функции республиканского органа адвокатского самоуправления.

АРМЕНИЯ В Республике Армения действует Палата адвокатов Республики Армения – профессиональное, независимое, самоуправляемое юридическое

лицо адвокатов. Палата создает условия для осуществления членами палаты профессиональной деятельности; защищает их права и законные интересы, организует профессиональное обучение своих членов и их переподготовку; осуществляет контроль за соблюдением со стороны своих членов правил адвокатской этики и устава палаты адвокатов; обеспечивает в предусмотренных настоящим законом случаях осуществление в равной степени доступной и действенной юридической помощи. Общее собрание Палаты адвокатов является общим сбором адвокатов, которое, в частности, утверждает кодекс адвокатской этики, выбирает и отзывает членов дисциплинарной и квалификационной комиссий Палаты адвокатов, направляет предложения по совершенствованию законодательства в соответствующие органы. Для участия в общем собрании Палаты адвокатов Республики Армения член палаты может доверить свой голос другому члену Палаты адвокатов в порядке, установленном уставом Палаты.

Некоторые законы содержат ограничения срока пребывания на должности председателя национальной профессиональной организации. Например, в Армении председатель Палаты адвокатов не может избираться на эту должность более двух раз по четыре года. Председатель палаты адвокатов по должности является председателем Союза адвокатов, своего заместителя по Палате он назначает из состава Союза адвокатов.

Член Совета Палаты адвокатов из-

бирается из состава адвокатов в рейтинговом порядке тайным голосованием сроком на два года. К компетенции Совета Палаты адвокатов Республики Армения относятся, например, принятие решений о выдаче лицу лицензии на адвокатскую деятельность (за исключением специальной лицензии); о признании утратившей силу лицензии, о приостановлении или восстановлении действия лицензии адвоката, возбуждение в отношении адвоката дисциплинарного производства, а также принятие решения о назначении в отношении адвоката дисциплинарного взыскания. На заседаниях Совета Палаты адвокатов члены Совета голосуют лично, в отличие от голосования по доверенности на общем собрании.

ГРУЗИЯ В Ассоциацию адвокатов Грузии на основе членства входят все адвокаты страны, включая автономии, в которых также есть профессиональные организации адвокатов, входящие в Ассоциацию адвокатов Грузии. Таким образом, в Грузии адвокаты имеют двойное членство в профессиональных организациях. Ассоциации являются юридическими лицами публичного права.

Адвокат может избираться председателем ассоциации либо членом исполнительного совета, комиссии по этике или ревизионной комиссии только два раза подряд. Кроме того, в Грузии есть определенные ограничения для избрания членом исполнительного совета, комиссии по этике или ревизионной комиссии. В эти органы самоуправления не может избираться адвокат, не выполнивший имущественные обязательства, возложенные на него в судебном порядке, привлеченный к уголовной ответственности,

имевший в течение предыдущих 3 лет дисциплинарное взыскание или в течение последних 5 лет был лишен права на адвокатскую деятельность.

Адвокат должен быть членом коллегии адвокатов, созданной и действующей на территории соответствующей административно-территориальной единицы.

КАЗАХСТАН Единая профессиональная организация отсутствует, однако в Законе “Об адвокатской деятельности” установлено, что в стране только одна коллегия адвокатов может быть образована и действовать на территории области, города республиканского значения, столицы; коллегия является самоуправляемой и самофинансируемой организацией адвокатов.

КЫРГЫЗСТАН Принцип самоуправления не может быть реализован в условиях, когда квалификационная комиссия образуется при Министерстве юстиции, им же утверждается положение о комиссии и определяется ее состав, что предусмотрено в Законе “Об адвокатской деятельности”.

ЛАТВИЯ Профессиональная ассоциация адвокатов – Латвийская Коллегия Присяжных Адвокатов объединяет всех практикующих присяжных адвокатов в Латвии, только она имеет права и обязательства, предусмотренные Законом “Об адвокатуре”, и является самоуправляющимся, независимым субъектом на общественных правах.

РОССИЯ Несколько иначе построена профессиональная адвокатская организация в России – негосударственная некоммерческая организация, основанная на обязательном членстве адво-

катов одного субъекта Российской Федерации. Создается для обеспечения оказания квалифицированной юридической помощи, ее доступности, организации бесплатной юридической помощи, представительства и защиты интересов адвокатов, контроля за профессиональной подготовкой лиц, допускаемых к осуществлению адвокатской деятельности, соблюдения адвокатами кодекса профессиональной этики. Решения органов адвокатской палаты обязательны для всех ее членов. Причем, на территории субъекта Российской Федерации может быть образована только одна адвокатская палата. Не разрешено создание структурных подразделений, филиалов и представительств на территориях других субъектов Российской Федерации, а также образование межрегиональных и иных межтерриториальных адвокатских палат.

Важное значение имеет норма Закона “Об адвокатской деятельности и адвокатуре в Российской Федерации”, сформулированная в четком соответствии с задачами органа адвокатского самоуправления, запрещающая Адвокатской палате непосредственно осуществлять адвокатскую деятельность от своего имени, а также заниматься предпринимательской деятельностью.

Объединяет Адвокатские палаты Федеральная палата адвокатов Российской Федерации на основе обязательного членства. Она является общероссийской негосударственной некоммерческой организацией, решения которой (и ее органов) обязательны для всех адвокатских палат и адвокатов. Функции Адвокатских палат и Федеральной палаты адвокатов либо их органов не могут осу-

ществлять общественные объединения адвокатов, которые адвокаты вправе создавать параллельно с профессиональными органами адвокатского самоуправления.

МОЛДОВА В Республике Молдова все адвокаты образуют Коллегию адвокатов, деятельность которой основывается на принципах самоуправления. Органами Коллегии адвокатов являются: Конгресс; Совет Коллегии адвокатов; Комиссия по лицензированию адвокатской деятельности; Комиссия по этике и дисциплине; Ревизионная комиссия.

Одна из серьезных проблем сегодняшней молдавской адвокатуры, как отметил председатель совета Коллегии адвокатов РМ Георге Амихалакиоае, в том, что Закон об адвокатуре по-прежнему не отвечает рекомендациям Совета Европы и нуждается в существенной корректировке. “Адвокатура должна обрести большую независимость и освободиться от воздействия со стороны Министерства юстиции и Национального совета по юридической помощи, гарантируемой государством”. Кроме того, по словам председателя Совета, “необходимо усовершенствовать механизм контроля за соблюдением адвокатами профессиональной этики и систему дисциплинарного производства, а также усилить требования, предъявляемые к квалификации кандидатов на получение лицензии, ввести обязательное системное повышение профессионального уровня членов Коллегии”.

ТАДЖИКИСТАН О сотрудничестве органов адвокатского самоуправления и государственных органов имеется упоминание и в Законе Таджикистана “Об адвокатуре”.

ТУРКМЕНИЯ В проекте Закона “Об адвокатуре” предлагаются нормы, которые несовместимы с самоуправлением в адвокатуре. Например, Министерство юстиции осуществляет организационно-методическое руководство деятельностью коллегий адвокатов, организует квалификационный экзамен, издает инструкции по вопросам деятельности адвокатов, инициирует проведение общего собрания адвокатов.

Обязательное членство в национальной адвокатской организации

Вопрос обязательного членства в национальной профессиональной организации адвокатов решен неоднозначно в законодательстве постсоветских государств, однако, в преобладающем большинстве занятия адвокатской деятельностью непосредственно связывается с обязательным членством в адвокатуре.

АРМЕНИЯ В Республике Армения адвокатом считается лицо, которое является членом Палаты адвокатов.

БЕЛАРУСЬ Лишь адвокаты в Республике Беларусь вправе осуществлять защиту прав и законных интересов физических и юридических лиц по уголовным, гражданским делам и делам об административных правонарушениях в следственных и судебных органах. Профессиональную деятельность адвокат осуществ-

вляет путем вступления в члены коллегии адвокатов – областные, Минскую городскую, Специализированную Белорусскую коллегия адвокатов, которые объединяет Республиканская коллегия адвокатов, осуществляющая функции республиканского органа адвокатского самоуправления.

АЗЕРБАЙДЖАН Только член коллегии адвокатов может заниматься адвокатской деятельностью и в Азербайджанской Республике.

ГРУЗИЯ В Грузии все адвокаты являются членами Ассоциации адвокатов Грузии через членство в Ассоциациях автономных республик.

КЫРГЫЗСТАН В Законе об адвокатской деятельности подчеркивается такой принцип адвокатской деятельности как добровольность членства в профессиональном общественном объединении адвокатов.

ЛАТВИЯ Всех практикующих присяжных адвокатов в Латвии объединяет Латвийская Коллегия Присяжных адвокатов, в которую объединяются физические лица по профессиональному признаку с целью поддержания профессионального престижа, повышения профессионального уровня, развития творческих способностей и приобретения опыта присяжных адвокатов для выполнения предусмотренных законом задач.

ЭСТОНИЯ В Эстонии оказывать юридические услуги в качестве адвоката может только член Адвокатуры. Для каждого из них правовые акты и решения органов адвокатуры обязательны.

* * *

Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів

У суспільстві, що ґрунтується на верховенстві права, адвокат виконує особливу роль. Обов'язки адвоката не обмежуються сумлінним виконанням того, що йому доручено виконувати в межах, дозволених законом. Адвокат має слугувати інтересам правосуддя, а також тим, чиї права і свободи йому довірено стверджувати і захищати, і обов'язком адвоката є не лише представляти справу клієнта, а й бути його порадиником. Повага до професійної діяльності адвоката є суттєвою умовою для ствердження верховенства права і демократії у суспільстві.

Кодекс поведінки європейських адвокатів Ради адвокатів Європи. Стаття 1.1

Існують основоположні принципи, що є спільними для всієї адвокатської професії в Європі, навіть якщо ці принципи висловлені дещо інакше у різних юрисдикціях.

Ці основоположні принципи лежать в основі різних національних та міжнародних кодексів, якими регулюється поведінка адвокатів. Європейські адвокати віддані цим засадам, без яких неможливе належне здійснення правосуддя, доступ до правосуддя та право на справедливий судовий розгляд, що вимагається Європейською конвенцією з прав людини. Адвокатським об'єднанням і спілкам адвокатів, судам, законодавцям, урядам та міжнародним організаціям слід прагнути підтримувати і захищати ці основоположні принципи заради загальних інтересів.

Ці основоположні принципи, зокрема, такі:

- (a) незалежність адвоката і свобода адвоката представляти справу клієнта;
- (b) право і обов'язок адвоката дотримуватися конфіденційності щодо справ клієнтів та право на повагу до професійної таємниці;
- (c) уникнення конфліктів інтересів між різними клієнтами або між клієнтом і адвокатом;
- (d) гідність і честь адвокатської професії, високі моральні якості та добра репутація окремого адвоката;
- (e) відданість клієнтові;
- (f) справедливе ставлення до клієнтів стосовно сплати гонорарів;
- (g) професійна компетентність адвоката;
- (h) повага до колег по професії;
- (i) повага до верховенства права та справедливого здійснення правосуддя; та
- (j) саморегулювання адвокатської професії.

Шановні друзі!

На сайті «Українська адвокатура» (www.ukradv.org) за підтримки Спілки адвокатів України кілька місяців поспіль триває фотовиставка «Адвокатура в об'єктиві». Станом на кінець березня симпатії відвідувачів сайту до представлених фото розподілилися наступним чином:

1

Перше місце міцно утримує адвокат Задніпровський — фото називається «У мене до вас клопотаннячко».

2

На другому місці наразі адвокат Ольга Кучинська — фото називається «Кто шире улыбнется».

3

Третє місце поки що посідає Віктор Коворотний зі своїм високовченим приятелем.

Спілка адвокатів України
<http://www.cay.org.ua>